

Nauczyciel z klasa

**Biuletyn
Stowarzyszenia Nauczycieli
Edukacji Początkowej
nr 1 (18) maj 2020**

**„Skrzynki Marzeń
Młodych Obywateli”**

str. 4-5

Kto pilnuje praw dzieci?

str. 6-7

**Jak poradzić sobie
ze zdalną edukacją?**

str. 8-11

Współpracujemy z gminą

str. 12-14

**Kompetencje sześciolatka
w pedagogice duńskiej**

str. 14-16

Moje własne skrzynki marzeń

str. 17

Piosenka Małego Patrioty

str. 18-19

**Rozwijanie potencjału
umiejętności społecznych...**

str. 20-21

**Szkoła z ludzką twarzą
– rozmowa z Mikołajem Marcelą**

str. 22-23

**Dlaczego szkoła robi z uczniów
nieszczęśliwe drzewka bonsai?**

str. 24

 Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

 Program
Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich
na lata 2014-2020
FIO

ISSN 1509-7110

„Skrzynki Marzeń Młodych Obywateli”

Projekt „Skrzynki Marzeń Młodych Obywateli” zrealizowany w ramach Funduszu Inicjatywy Obywatelskich dotyczył zwiększenia aktywnego udziału obywateli (uczniów, ich rodziców, nauczycieli, mieszkańców społeczności lokalnej) skupionych wokół 11 Małych Szkół poprzez wdrożenie programów służących rozwojowi postaw obywatelskich i samorządności oraz angażowaniu uczniów, ich rodziców i nauczycieli do działań na rzecz środowiska lokalnego i przygotowanie ich do przejścia roli liderów społecznych w poszanowaniu prawa, zrównoważonego rozwoju i równości szans.

s. 4-5

Kto pilnuje praw dzieci?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- poznaje prawa dziecka oraz osoby strzegące tych praw;
- wyszukuje w różnych źródłach informacji o rzeczniku praw dziecka i prawach dziecka;
- redaguje i zapisuje list do biura rzecznika praw dziecka;

s. 6-7

O projekcie „Rozwijanie Potencjału Uczenia Sie”

Stowarzyszenie Nauczycieli Edukacji Początkowej było partnerem w realizacji projektu „Rozwijanie Potencjału Uczenia Sie”.

s. 7

Jak poradzić sobie ze zdalną edukacją?

Wiemy, jak trudna jest praca nauczycieli w okresie pandemii koronawirusa i sytuacjach wymagających zdalnego nauczania. Naprzeciw oczekiwaniom ruszyła kampania społeczna „Edukacja z klasą”, zainicjowana przez Koalicję Sztuki Uczenia, która wspiera uczniów, nauczycieli i rodziców podczas kształcenia realizowanego na odległość.

s. 8-11

Współpracujemy z gminą

Ważnym celem projektu „Skrzynki Marzeń Młodych Obywateli” było podniesienie jakości edukacji obywatelskiej jego uczestników. By sprostać temu zadaniu zarówno podczas szkoleń nauczycieli, jak i później podczas Treningów Aktywności Obywatelskiej realizowane były tematy związane z współpracą z gminą.

s. 12-14

Kompetencje sześciolatka w pedagogice duńskiej

Mając na uwadze, że poprzedni Zjazd Nauczycieli Edukacji Początkowej był poświęcony między innymi projektowi REFEE, chcielibyśmy tutaj naświetlić wszystkim na czym ów projekt polega.

s. 14-16

Piosenka Małego Patrioty

Partnerem w projekcie „Skrzynki Marzeń Młodych Obywateli” było poznańskie przedsiębiorstwo społeczne „Sztuka uczenia się”, wspierane przez Wielkopolskie Centrum Ekonomii Solidarnej. Jego 3-letni projekt pod nazwą „EDUKACJA Z KLASĄ” został objęty patronatem honorowym Rzecznika Praw Dziecka Marka Michalaka.

s. 18-19

Rozwijanie potencjału umiejętności społecznych i budowanie klasowej wspólnoty

Umiejętności społeczne są niezbędnym warunkiem funkcjonowania w dzisiejszym świecie dlatego wraz z osobistymi i uczenia się stanowią jedną z głównych kompetencji kluczowych. Zawszy były i będą istotne, wszak „człowiek istota społeczna”, jednak dziś dotkliwie dokucza nam ich niedobór, zwłaszcza w naszym, polskim społeczeństwie.

s. 20-21

Szkoła z ludzką twarzą – z Mikołajem Marcelą rozmawia Andrzej Jabłoński

NZK: Z jakiego elementarza się uczyłeś?

Szczerze mówiąc, nie pamiętam. Na pewnym etapie na pewno uczyłem się z „Elementarza” Marii Lorek – w końcu chodziłem do Prywatnej Szkoły „Elementarz”.

s. 22-23

Dlaczego szkoła robi z uczniami nieszczęśliwe drzewka bonsai?

Czytaliście *Opowiadania bizarne* Olgi Tokarczuk? W jednym z moich ulubionych tekstów w tym zbiorze, czyli w *Górze wszystkich świętych*, narratorką jest twórczyni Testu Tendencji Rozwojowych. Ów test w sposób niemal niezawodny pozwala przewidzieć, kim dane dziecko zostanie w przyszłości.

s. 24

Techniki nauczania Celestyna Freineta

Planowanie pracy – C. Freinet kładł nacisk na to, aby w treści planów nie było ogólnikowych haseł, ale konkretne projekty prac będące wytycznymi dla nauczyciela i uczniów. W oparciu o tygodniowy plan nauczyciela uczniowie wytyczają własne plany, wybierają swobodne tematy.

s. 25

Ponadto:

Majster z klepką

s. 17

Krzyżówka

s. 26

SPIS TREŚCI

REFLEKTOR

„Skrzynki Marzeń Młodych Obywateli” 4-5

SCENARIUSZE

Kto pilnuje praw dzieci? 6-7

O projekcie „Rozwijanie Potencjału Uczenia Sie” 7

PYTANIE – ODPOWIEDŹ

Jak poradzić sobie ze zdalną edukacją? 8-11

PREZENTACJA

Współpracujemy z gminą 12-14

Kompetencje sześciolatka w pedagogice duńskiej 14-16

MAJSTER Z KLEPKĄ

Moje własne skrzynki marzeń 17

NASZ KONIK SKRZYDLATY

Piosenka Małego Patrioty 18-19

PREZENTACJA

Rozwijanie potencjału umiejętności społecznych i budowanie klasowej wspólnoty 20-21

WYWIAD Z...

Szkoła z ludzką twarzą – z Mikołajem Marcelą rozmawia Andrzej Jabłoński 22-23

PREZENTACJA

Dlaczego szkoła robi z uczniów nieszczęśliwe drzewka bonsai? 24

Techniki nauczania Celestyna Freineta 25

PYTANIE – ODPOWIEDŹ

Krzyżówka 26

**Biuletyn
Stowarzyszenia
Nauczycieli
Edukacji Początkowej**

Wydawca:

SNEP

40-743 Katowice,
ul. Studencka 18
tel./fax (032) 25 25 199
e-mail:
zarzad@snep.edu.pl
www.snep.edu.pl

Adres redakcji:

40-743 Katowice,
ul. Studencka 18

Redakcja:

Maria Lorek
Lidia Wollman
Włodzimierz Porębski
Beata Stachańczyk
Witold Ostrowski
Andrzej Jabłoński

Korekta:

Witold Ostrowski

Współpraca:

prof. dr Eugenia Rostańska

Grafika i piktogramy:

Elżbieta Jarząbek
Justyna Zielińska

Skład i łamanie:

Piotr Gorzelańczyk

Zdjęcia:

Mirosława Łukaszek
PIXABAY (s. 1)

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania i skracania. Za treść ogłoszeń redakcja nie odpowiada.

Nauczyciel z klasą

Od redakcji

Są dni pozornie bez wpływu na nas i nasze życie. Ot, dzień jak co dzień. Jola częstuje koleżanki i kolegów cukierkami urodzinowymi, Marek obchodzi imieniny, Dagmara dostała piątkę z opowiadania, a Janek cały dzień drżał, by nie być wyrwanym do tablicy, bo nie przygotował się z ułamków dziesiętnych (wczoraj w telewizji był ciekawy program o łodziach podwodnych, a potem przyszła ciocia, a potem chciał zajrzeć tylko na chwilkę do książki o przygodach podróżników odkrywających Arktykę... a potem okazało się, że to było dłużej niż chwilka i jest już za późno na ułamki dziesiętne) – obiecał sobie, że gdy dziś uda mu się nie być pytany, na jutro ułamki (nie tylko dziesiętne!) wykuje „na blachę”.

Ale każdy z takich pozornie „normalnych” dni może mieć wpływ na wiele osób. Dla nas (uczniów i nauczycieli 11 szkół, naszego stowarzyszenia, naszych partnerów) takim dniem był ten, w którym Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, ogłosiło wyniki konkursu ofert w Programie Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. Hurra! Wniosek o dofinansowanie projektu „Skrzynki Marzeń Młodych Obywateli” został pozytywnie oceniony i został skierowany do realizacji!

Oczywiście, „ten dzień” poprzedzony był żmudną pracą – od określenia potrzeb, pomysłu na ich rozwiązanie, wytypowania szkół, poprzez napisanie i złożenie wniosku, do oczekiwania na wynik konkursu.

A teraz? Dzień za dniem biegnie szybko i jesteśmy już u schyłku realizacji projektu. I choć ogólnooświatowe wydarzenia postawiły przed nami nowe, trudne (chyba najtrudniejsze dla naszego pokolenia) wyzwania, poradziłyśmy sobie z nimi i szczęśliwie wkrótce tytułowe „Skrzynki Marzeń Młodych Obywateli” zamkną w sobie marzenia beneficjentów projektu – może nieco inne, poważniejsze, niż gdyby nie pandemia, puste szkoły i place zabaw. Ale wciąż marzenia Młodych Obywateli!

W niniejszym Nauczycielu z klasą przeczytacie o projekcie i jego realizacji, ale także:

- ważne i przydatne wskazówki, jak poradzić sobie ze zdalną edukacją;
- dobre rady nieocenionej Betuli;
- scenariusz zajęć o prawach dzieci;
- o kompetencjach, także społecznych dzieci duńskich, ale i polskich, i jak je rozwijać;
- trochę rozrywki, w tym kolejna (nie)łatwa krzyżówka;
- ciekawy wywiad z „młodym, gniewnym autorem z lekkim piórem”;
- i całą resztę „od okładki do okładki”.

Życzymy miłych chwil w towarzystwie Nauczyciela z klasą.

Redakcja

Włodzimierz Porębski

„Skrzynki Marzeń Młodych Obywateli”

Projekt „**Skrzynki Marzeń Młodych Obywateli**” zrealizowany w ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich dotyczył zwiększenia aktywnego udziału obywateli (uczniów, ich rodziców, nauczycieli, mieszkańców społeczności lokalnej) skupionych wokół 11 Małych Szkół poprzez wdrożenie programów służących rozwojowi postaw obywatelskich i samorządności oraz angażowaniu uczniów, ich rodziców i nauczycieli do działań na rzecz środowiska lokalnego i przygotowanie ich do przejścia roli liderów społecznych w poszanowaniu prawa, zrównoważonego rozwoju i równości szans. Istotą projektu było:

- Zwrócenie uwagi na rolę aktywności obywatelskiej,
  - Wykreowanie partycypacyjnego modelu demokracji w oparciu o ideę Obywateli Małych Szkół,
  - Wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań poprzez warsztaty dla trenerów i uczniów,
  - Wizyty robocze w ośrodkach administracji lokalnej (urzędy gmin, miast, powiatów),
  - Treningi aktywności obywatelskiej, których efektem była realizacja wybranych przez beneficjentów przedsięwzięć na rzecz lokalnego środowiska obywatelskiego,
  - Wydanie publikacji (periodyku „Nauczyciel z klasą”, poświęconej tematyce aktywności obywatelskiej). Właśnie macie ją w swych rękach,
  - Krzewienie idei wolontariatu.
- W ramach projektu przeprowadzono:
- 630 godz. treningów aktywności obywatelskiej – w 18 grupach po 1 godzinie tygodniowo, przez 35 tygodni (od marca 2020 roku, w związku z pandemią, w formule zdalnej).
  - 24 godziny szkoleń dla trenerów aktywności obywatelskiej przeprowadzonych przez ekspertów – szkolenie, w formule wyjazdowej, odbyło się w malowniczym Beskidzie Żywieckim i spotkało się z entuzjastycznym podejściem ze strony nauczycieli i ekspertów.
  - wydano 500 egzemplarzy biuletynu „Nauczyciel z klasą”.
  - opracowano 36 scenariuszy zajęć.
  - zatrudniono 18 trenerów aktywności obywatelskiej oraz opiekuna metodycznego.
  - współpracowano z 18 wolontariuszami.

Każda ze szkół otrzymała pakiety techniczne do wykorzystania w trakcie zajęć.

Odbyły się wspólne z rodzicami warsztaty w ramach Treningów Aktywności Obywatelskiej.

Wszystkie szkoły zrealizowały przedsięwzięcia na rzecz społeczności lokalnej, według pomysłu wypracowanego w trakcie treningów aktywności obywatelskiej.

Na zakończenie projektu zaplanowano Pikniki Młodego Obywatela podsumowujące projekt, lecz stan zagrożenia zdrowia w związku z pandemią kazał nam podjąć decyzję o zamknięciu ich organizacji.

Każdy uczestnik otrzymał drobną nagrodę za aktywny udział w zajęciach.

Projekt realizowany był w tzw. „małych szkołach” (uczęszcza do nich po kilkudziesięciu uczniów), w których nauka odbywa się często w systemie klas łączonych. Odbiorcami projektu byli mieszkańcy następujących miejscowości:

- Łutowiec**, gmina Niegowa, woj. śląskie
- Moczydło**, gmina Niegowa, woj. śląskie
- Tomiszowice**, gmina Niegowa, woj. śląskie
- Podzamcze**, gmina Ogrodzieniec, woj. śląskie
- Jacków**, gmina Kruszyna, woj. śląskie
- Katowice Ligota**, gmina Katowice, woj. śląskie
- Golce**, gmina Jarocin, woj. podkarpackie
- Głębokie**, gmina Rymanów, woj. podkarpackie
- Zasole**, gmina Brzeszcze, woj. małopolskie
- Zawiercie Bzów**, gmina Zawiercie, woj. śląskie

W wymienionych miejscowościach małe (i jedyne w miejscowości) szkoły, stanowią praktycznie jedyne centra życia społecznego i kulturalnego mieszkańców.

Bezpośrednimi odbiorcami zadania było ponad 180 uczniów, 18 nauczycieli, 18 wolontariuszy i ok. 100 rodziców i mieszkańców gmin. Projekt podczas zajęć Treningów Aktywności Obywatelskiej działał na rzecz rodziny, macierzyństwa i rodzicielstwa.

Przed rozpoczęciem zajęć TAO nauczyciele zostali przeszkoleni przez ekspertów do roli trenerów aktywności obywatelskiej. To nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej oraz nauczyciele przedmiotów humanistycznych

w klasach starszych.

W projekcie wzięło udział ponad 100 dorosłych mieszkańców miejscowości, w których realizowaliśmy projekt – w tym mam, ojców, babć i dziadków.

Z dyrektorami każdej ze szkół Stowarzyszenie Nauczycieli Edukacji Początkowej podpisało porozumienia dotyczące organizacji treningów aktywności obywatelskiej. Projekt został skonsultowany z Radami Pedagogicznymi, które wskazały na wielką potrzebę i przydatność jego realizacji dla rozwoju postaw obywatelskich i pobudzenia aktywności społecznej mieszkańców.

Rekrutacja, zgodna z zasadą równych szans, została przeprowadzona w sposób umożliwiający udział zainteresowanym uczniom w projekcie. Była o tyle ułatwiona, że na etapie określania potrzeb i przygotowania do realizacji projektu ogromną pomocą i zaangażowaniem wykazali się uczniowie szkół objętych projektem, ich rodzice oraz mieszkańcy poszczególnych gmin. Niezależnie od realizacji projektu, społeczność lokalna zadeklarowała dalszą współpracę ze Stowarzyszeniem Nauczycieli Edukacji Początkowej, a także pomiędzy sobą, co stanowi swoistą wartość dodaną, osiągniętą jeszcze przed rozpoczęciem realizacji projektu.

Realizacja projektu ma duży wpływ na przyszły los beneficjentów poprzez wzrost możliwości działania na rzecz swojego otoczenia. Zajęcia pozwoliły zwiększyć kompetencje społeczne i obywatelskie oraz inicjatywność i przedsiębiorczość, obejmujące zdolność do konstruktywnego porozumiewania się w różnych środowiskach, wykazywania się tolerancją, wyrażania i rozumienia różnych punktów widzenia, negocjowania połączonego ze zdolnością tworzenia klimatu zaufania, a także zdolność do empatii. Kompetencja ta opiera się na współpracy, asertywności i prawości. Treningi Aktywności Obywatelskiej i warsztaty uaktywniły w odbiorcach zdolność do efektywnego zaangażowania, wraz z innymi ludźmi, w działania publiczne, wykazywania solidarności i zainteresowania rozwiązywaniem problemów stojących przed lokalnymi i szerszymi społecznościami, poprzez konstruktywne uczestnictwo w działaniach spo-

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

teczności lokalnych i sąsiedzkich oraz procesach podejmowania decyzji na wszystkich poziomach, od lokalnego, poprzez krajowy, po europejski. Wzmogły działalność obywatelską, wspieranie różnorodności i spójności społecznej i zrównoważonego rozwoju oraz gotowość poszanowania wartości i prywatności innych osób; także inicjatywność i przedsiębiorczość – zdolność do wcielania pomysłów w czyn.

Osiągnęliśmy to poprzez wspólną ocenę i identyfikację mocnych i słabych stron, a także ryzyka i podejmowania go w uzasadnionych przypadkach.

Zajęcia prowadzone były metodą warsztatową z wykorzystaniem aktywnych metod: piramida priorytetów, praca w grupach, dyskusja z elementami burzy mózgu, porównywanie parami, technika 6-3-9. W dużym stopniu uczniowie korzystali z technologii informatycznych i nowoczesnych pomocy dydaktycznych (rzutnik, kamera, tablica interaktywna). Tematyka propagowała postawy otwartości, szacunku i wrażliwości na drugą osobę, prawa człowieka jako podstawa ludzkiej godności, tolerancję, poszanowanie praw innych ludzi.

Zajęcia poruszały aspekty horyzontalne: zrównoważony rozwój, równość szans, dobre zarządzanie. Przykładowe tematy to:

- Co mogę zrobić dla mojej małej ojczyzny?
  - Nasza miejscowość w przyszłości
  - Skrzynka marzeń młodych obywateli
  - Co załatwia się w Urzędzie Gminy?
  - Prawa i obowiązki, czyli nasza szkolna konstytucja
  - Równość szans
  - Problemy są po to by je rozwiązywać
  - Nikt nie jest samotną wyspą
  - Samorządność szkolna
  - Szkolny samorząd jako wstęp do społeczeństwa obywatelskiego
  - Kim jest wolontariusz?
  - Moja rodzina w naszej miejscowości.
- Zajęcia miały na celu przekonanie młodzieży,

że nie można pograżać się w niemocy, lecz podejmować działania. Miały postać nie tylko zajęć pozaszkolnych; były wzbogacone wizytami w urzędach gminy i powiatu oraz innych urzędach administracji publicznej. W pierwszym okresie były to głównie treningi przygotowujące do aktywizacji obywatelskiej, by następnie przyjąć postać konkretnego projektu na rzecz społeczności lokalnej we współrealizacji z rodzicami i mieszkańcami. Zakres projektu został wypracowany przez samych uczniów, decyzja o jego podjęciu zapadła w demokratyczny sposób. Na zrealizowanie przedsięwzięcia każda szkoła otrzymała fundusze, które efektywnie zagospodarowała. Pozwoliło to uczniom na rozwój umiejętności planowania, przedsiębiorczości i odpowiedzialności za powierzone finansowe wsparcie.

Ważnym, choć nieplanowanym doświadczeniem i wyzwaniem, były zajęcia odbywane w sposób zdalny, on-line, w końcowej fazie projektu.

Dzięki zaangażowaniu beneficjentów oraz członków wspólnoty lokalnej w realizację projektu nastąpił wzrost integracji społecznej. Dla uczestników ufundowano drobne nagrody. W całym okresie trwania treningów aktywności obywatelskiej działanie wspierane były pracą wolontariuszy Stowarzyszenia Nauczycieli Edukacji Początkowej, a także zaangażowaniem przedstawicieli społeczności lokalnej.

Kulminacyjnym i symbolicznym momentem projektu było zakopanie na terenie placów szkolnych skrzynek z marzeniami dotyczącymi oczekiwań uczniów, rodziców, mieszkańców związanych z tym, co należałoby zmienić w najbliższym otoczeniu – zarówno w wyglądzie miejscowości, jak i postawach obywatelskich. Ukryte w skrynkach listy stanowią odpowiedź na pytanie: Jak mieszkańcy wyobrażają sobie swoją miejscowość za kilka lat. Szkoły same zdecydowały, kiedy skrzynki zostaną ponownie otworzone. Akcja z zakopaniem skrzynek

marzeń nawiązuje do tytułu projektu „Skrzynki Marzeń Młodych Obywateli”. Z niecierpliwością będziemy czekać na ich otwarcie za kilka lat i skonfrontowanie marzeń z rzeczywistością.

W trakcie przygotowania do realizacji projektu SNEP współpracowało ze społecznościami lokalnymi i władzami w określeniu potrzeb, diagnozie problemów i przygotowaniu celów, a także wyznaczeniu zadań. Szczególnie badania własne Stowarzyszenia nie byłyby możliwe do wykonania bez zaangażowania dyrekcji, nauczycieli i uczniów szkół objętych projektem. Należy podkreślić, że dzięki wieloletniemu zaangażowaniu SNEP w sprawy Małych Szkół w poszczególnych gminach, mamy bardzo dobre relacje i renomę wśród społeczności lokalnych, władz samorządowych, dyrekcji i nauczycieli oraz uczniów szkół. Wszystkie te grupy aktywnie uczestniczyły się w przygotowaniu projektu i jego realizacji.

Nieocenioną pomocą służył nam partner w projekcie – przedsiębiorstwo społeczne Sztuka Uczenia – poznańska spółka non-profit. Od momentu powstania instytucja jest wspierana w działaniach przez Wielkopolskie Centrum Ekonomii Solidarnej, a zyski z działalności gospodarczej przeznaczają na wspieranie tych działań społecznych.

W projekcie Partner wsparł nas w szkoleniach dotyczących edukacji patriotycznej (jest wydawcą Śpiewnika patriotycznego dla dzieci, wraz z obudową metodyczną). Sztuka Uczenia jest także kuźnią ekspertów w zakresie edukacji obywatelskiej.

Na koniec warto wspomnieć o miłym akcenie dla naszego stowarzyszenia – w ramach wsparcia związanego z rozwojem instytucjonalnym organizacji otrzymaliśmy możliwość zakupu komputera przenośnego, który był niezwykle pomocny w realizacji zadania i który, w co wierzymy, posłuży nam do napisania kolejnych wniosków o dofinansowanie przyszłych projektów.

W imieniu Stowarzyszenia Nauczycieli Edukacji Początkowej oraz uczestników i odbiorców projektu składamy Narodowemu Instytutowi Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, gorące podziękowania za dofinansowanie, umożliwienie realizacji i współpracę podczas projektu „Skrzynki Marzeń Młodych Obywateli” w ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich.

Stowarzyszenie Nauczycieli Edukacji Początkowej

Kto pilnuje praw dzieci?

CELE OPERACYJNE

Uczeń:

- poznaje prawa dziecka oraz osoby strzegące tych praw;
- wyszukuje w różnych źródłach informacji o rzeczniku praw dziecka i prawach dziecka;
- redaguje i zapisuje list do biura rzecznika praw dziecka;
- wykonuje w grupie plakat o prawach dziecka;
- przepisuje fragment tekstu; pisze ze słuchu na komputerze;
- porównuje prawa i obowiązki ucznia spisane w kodeksie klasowym z prawami dziecka;
- podkreśla równość praw ludzi bez względu na narodowość, pochodzenie, kolor skóry.

AKTYWNOŚCI UCZNIWA

- współpracujemy w czasie nauki i zabawy;
- odcytujemy symboliczne ilustracje i wymyślamy symbole praw dziecka;
- rozmawiamy o prawach dziecka oraz dorosłych, którzy stoją na straży tych praw;
- piszemy list;
- wspólnie wykonujemy plakat;
- piszemy ze słuchu na komputerze;
- rozmawiamy o prawach i obowiązkach ludzi.

NAWIGACJA

PODRĘCZNIK:

My i nasza szkoła. Podręcznik do szkoły podstawowej. Klasa 2. Część 4, s. 42-43

PORADNIK:

Część 3, s. 4-5

KARTA PRACY:

karta pracy nr 78

ZASOBY:

SCHOLARIS: EUROPA – KĄCIK DLA DZIECI

POMYSŁY NA REALIZACJĘ Z KOMENTARZEM

DO SZCZĘŚCIA POTRZEBA MI...

Uczniowie przygotowują kartki, na których zapisują początek zdania: Do szczęścia potrzeba mi... i jego dokończenie według własnego pomysłu. Następnie kolejno odczytują na głos swoje zdania. Wyznaczona osoba zbiera wszystkie kartki, miesza je i losowo przykleja po jednej kartce do pleców każdego z uczniów. Dzieci nie mogą wiedzieć, jakie zdanie mają przyklejone. Uczniowie krążą po klasie i pytając napotkane osoby, starają się zgadnąć, jak brzmi zdanie zapisane na ich plecach. Muszą zadawać pytania, na które odpowie-

dzi brzmią: „tak” lub „nie”. Zabawa trwa tak długo, aż wszyscy odgadną, jaki „pomysł na szczęście” został im przyklejony. Na koniec dzieci rozmawiają o tym, co to znaczy być szczęśliwym, co szczęście może oznaczać dla różnych osób i co lub kto może pomóc w dbaniu o to, by dzieci były szczęśliwe i nie działo się im krzywda. Na podstawie wniosków z rozmowy uczniowie mówią, co według nich oznacza termin „prawa dziecka”.

NIE WOLNO WAM... MUSICIE...

Dzieci stoją w rozrypcy. Nauczyciel rozpoczyna zabawę słowami: Nie wolno wam stać, musicie biegać. Uczestnicy zabawy muszą wykonywać polecenia prowadzącego. Nauczyciel przekazuje pałeczkę prowadzącego wybranemu dziecku, które musi krzyknąć np.: Nie wolno wam biegać, musicie siedzieć, po czym przekazuje pałeczkę prowadzącego kolejnej osobie. Dzieci wykonują następne polecenia.

DZIECI, ICH PRAWA I ICH RZECZNIK

Nauczyciel, podsumowując poprzednie zabawy, informuje dzieci o działaniach podejmowanych przez dorosłych, którym leży na sercu

Mamy prawo:

znać swoje prawa

żyć i rozwijać się w dobrych warunkach

uczyć się i zdobywać wiedzę

mieć własne zdanie oraz swobodnie wyrażać swoje poglądy

bawić się i odpoczywać

SPIS TREŚCI

mieszkać ze swoimi rodzicami lub kontaktować się z nimi

mieć swoje imię, nazwisko i narodowość

korzystać z jak najlepszej opieki zdrowotnej

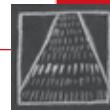
otrzymywać pomoc od dorosłych

CHCIECIE WIEDZIEĆ WIĘCEJ?

Prawa dzieci zostały zebrane w Konwencji o prawach dziecka. Dokument ten obowiązuje w wielu krajach, również w Polsce. Na straży przestrzegania tych praw stoi rzecznik praw dziecka.

1. Porozmawiajcie o tym, jak rozumiecie poszczególne prawa dziecka. Podajcie przykłady innych praw, które mają dzieci. Zastanówcie się w grupach nad znaczeniem tych praw.
2. Jeśli zainteresował was ten temat, przeczytajcie książkę Grzegorza Kasdepkego „Mam prawo!”. Sięgnijcie do Konwencji o prawach dziecka w wersji dla dzieci, wydanej przez UNICEF (czytaj: junisef). Dowiedźcie się, czym zajmuje się ta organizacja.

42 MAMY PRAWO
43

dobro, szczęście, wolność wszystkich dzieci. Mówi o dorosłych, którzy stworzyli zbiór praw dla dzieci – Konwencję o prawach dziecka. Uczniowie z pomocą nauczyciela wyszukują informacje na temat tego dokumentu. Czytają i omawiają wybrane artykuły z Konwencji o prawach dziecka. Wyjaśniają ich znaczenie.

MAM PRAWO DO...

Uczniowie dobierają się w pary. Jedna osoba przedstawia gestem, ruchem i mimiką swój pomysł na to, do czego ma prawo. Zadaniem drugiej jest odgadnąć, co przedstawia mówiący. Następnie dzieci zamieniają się rolami.

WAŻNA SPRAWA, WAŻNE ZNAKI

Na podstawie zebranych informacji uczniowie samodzielnie układają i zapisują własnymi słowami prawa dziecka. Następnie dobierają się w pary. Każda z nich wymyśla i rysuje piktogram ilustrujący jedno z praw dziecka. Powstałe ilustracje można wykorzystać do wykonania klasowego plakatu pt. „Mam prawo”. Dzieci wspólnie z nauczycielem rozmawiają o tym, jak rozumieją

poszczególne prawa dziecka, jakie prawa mają dzieci i które są ważne, by dzieci mogły właściwie się rozwijać i czuć się bezpiecznie.

LIST DO RZECZNIKA

Dzieci wspólnie układają treść listu do rzecznika praw dziecka. Nauczyciel może im pomóc napisać list elektroniczny. Warto zachęcić dzieci, żeby redagując list, pamiętały o stosowaniu zwrotów grzecznościowych, przedstawieniu się. Dzieci powinny też poinformować adresata, że zajmują się właśnie poznawaniem praw dziecka i pracy tych, którzy strzegą praw dzieci, napisać o tym, co je ciekawi w tym temacie, a na koniec przedstawić swój pomysł na to, jak będą promować prawa dziecka w ich szkole i w najbliższym środowisku.

A ZACZĘŁO SIĘ TAK...

Uczniowie przygotowują karty do gry w skojarzenia (mogą skorzystać z **karty pracy nr 78**). Jednocześnie grać może od trzech do kilkunastu uczniów. Każde dziecko po kolei wybiera spośród swoich kart trzy lub cztery karty

i wymyśla krótką historyjkę, której początkowo nikomu nie zdradza. Mogą to być np. karty z ilustracją piłki, uśmiechniętej buzi i prezentu. Na ich podstawie dziecko układa np. zdanie: Ktoś bardzo się cieszy, bo dostał w prezencie piłkę, o której marzył. Gdy dziecko rozłoży swoje karty, pozostali gracze kolejno wymyślają na ich podstawie swoje zdania. Gdy skończą, dziecko, które rozłożyło karty, mówi, kto opowiedział historyjkę najbardziej zbliżoną do jego pomysłu. Następnie kolejny gracz wyklada swoje karty.

ZAPISZ I ZAPAMIĘTAJ

Dzieci dobierają się w pary. Każdy z uczniów wybiera to prawo dziecka, które wydaje mu się szczególnie ważne. Uczniowie nawzajem dyktują sobie wybrane przez siebie teksty i zapisują je na kartkach lub na komputerze. Po zakończeniu zadania uczniowie w swoich parach rozmawiają o tym, dlaczego te prawa są ich zdaniem ważne. Następnie wszyscy uczniowie biorą udział w rozmowie na temat praw wszystkich ludzi i tego, że każdemu człowiekowi należą się równe prawa.

O projekcie „Rozwijanie Potencjału Ucznia Sie”

Stowarzyszenie Nauczycieli Edukacji Początkowej było partnerem w realizacji projektu „**Rozwijanie Potencjału Ucznia Sie**”.

Jego celem było poprawienie jakości kształcenia 217 uczniów (102 dziewczynki) i 24 nauczycieli (23 kobiety) w szkołach podstawowych Fundacji „Elementarz” w Jackowie, Siamoszycach, Podzamczu i Soli Kiczorze poprzez wdrożenie koncepcji *Building Learning Power* prowadzącej do wzrostu motywacji, kreatywności i umiejętności uczenia się, podniesienia kompetencji matematycznych, przyrodniczych oraz zminimalizowania trudności w uczeniu się.

Cele osiągnęliśmy poprzez Treningi Skutecznego Ucznia się, dodatkowe zajęcia z matematyki i przyrody.

Dzieci ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi (SPE) objęte były zajęciami dydaktyczno-wyrównawczymi i korekcyjno-kompensacyjnymi. Zorganizowane zostały plenery edukacyjne, festiwale nauki i koła zainteresowań. Wszyscy uczniowie zostali objęci opieką psychologiczną. Dla prawidłowej realizacji wyposażyliśmy pracownie przyrodnicze i pomoce dydaktyczne do matematyki. Nauczyciele zostali przeszkoleni w zakresie nowo wdrażanej koncepcji BLP oraz nowoczesnej

metodyki nauczania przedmiotów matematyczno-przyrodniczych.

Na co zwracaliśmy uwagę?

- wzrost motywacji, kreatywności i umiejętności uczenia się poprzez udział w 884 godzinach Treningów Skutecznego Ucznia się (TSU);
- podniesienie kompetencji matematycznych, przyrodniczych poprzez udział w 1768 godzinach zajęć dodatkowych;
- wyposażenia 4 szkół w pracownie przyrodnicze i pomoce dydaktyczne do matematyki i przyrody;
- organizację 8 plenerów edukacyjnych i 4 festiwali nauki;
- zminimalizowanie trudności w uczeniu się poprzez udział dzieci ze SPE w 364 godzinach grupowych zajęciach wyrównawczych i 1092 godzinach indywidualnych zajęciach wyrównawczych i korekcyjno-kompensacyjnych dla dzieci z orzeczeniami PPP;
- wsparcie i opiekę psychologiczną w wymiarze 936 godzin;
- zwiększenie kwalifikacji nauczycieli, w tym poznanie nowej, skutecznej metody nauczania BLP.

Maria Lorek

Jak poradzić sobie ze zdalną edukacją?

Zdalna edukacja z dziećmi w młodszym wieku szkolnym

Wiemy, jak trudna jest praca nauczycieli w okresie pandemii koronawirusa i sytuacjach wymagających zdalnego nauczania. Naprzeciw oczekiwaniom ruszyła **kampania społeczna „Edukacja z klasą”**, zainicjowana przez Koalicję Sztuki Uczenia, która wspiera uczniów, nauczycieli i rodziców podczas kształcenia realizowanego na odległość. Oferuje bezpłatne, interaktywne podręczniki do pracy zdalnej, dopuszczone do użytku szkolnego. Kampania uzyskała **patronat honorowy Ministra Edukacji Narodowej**. To najlepsza recepta na naukę w czasach pandemii COVID-19. Umożliwia pracę na różnych poziomach, monitoring i sprawdzanie pracy uczniów, przy jednoczesnym dostarczaniu im w atrakcyjnej formie wielu informacji. Te e-podręczniki znalazły się na bezpłatnej platformie e-learningowej Dzwonek.

Zachęcamy nauczycieli do skorzystania z bezpłatnej oferty interaktywnych podręczników i materiałów udostępnionych na platformie Dzwonek.pl, polecanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Nauczyciele i uczniowie znajdą tu materiały o pełnej interaktywności. Sieciowe konta użytkowników (w ramach Społeczności lub Klasy) umożliwiają bieżące raportowanie pracy uczniów oraz możliwość analizy statystycznej pracy całej klasy. Platforma zapewnia prostą rejestrację z zachowaniem wymogów RODO; zawiera wewnętrzny komunikator wewnątrz grupy najmłodszych uczniów.

Podręczniki interaktywne dla klas 1-3

Na Dzwonek.pl nauczyciele wczesnoszkolni otrzymują pełną ofertę do matematyki i elementarza z klasą (<https://elementarz.org/podreczniki-interaktywne/>) pod wspólną marką „Interaktywnych podręczników z klasą”.

Podręczniki „My i nasz elementarz” oraz „My i nasza szkoła” dopuszczone do użytku szkolnego przez MEN jako pierwsze wprowadziły pracę metodą projektu. Prezentują nowatorskie i ciekawe dla uczniów podejście do edukacji przyrodniczej – opisują doświadczenia bez podania ich wyników, co zachęca do ich realnego wykonania, by zobaczyć efekt. To kształtuje myślenie naukowe, skłania dzieci do myślenia. Często są to zadania typu otwartego: Co już wiesz na dany temat? Czego jeszcze chcesz się dowiedzieć? Jak to zrobisz?

Podręczniki zwracają uwagę na kształcenie kompetencji kluczowych już na wstępnym etapie edukacji. Są zgodne z ideą konstrukttywizmu społecznego – koncepcji stosowanej przez kraje osiągające najwyższe lokaty w badaniach PISA.

Te walory przeniesione są do ich wersji interaktywnych. Do podręczników wczesnoszkolnych Fundacji Elementarz dostępne są także adaptacje dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (<https://elementarz.org/podreczniki-z-klasa-z-roznorodnymi-adaptacjami-dla-uczniow-o-specjalnych-potrzebach-edukacyjnych>), dostosowane zarówno do pracy z dziećmi mającymi trudności w nauce – w klasach integracyjnych (z tym samym układem treści, ale uproszczonymi zadaniami i wzbogacone piktogramami), jak i do pracy z uczniami w szkołach specjalnych.

Od dnia zawieszenia tradycyjnej pracy w szkołach i wprowadzenia edukacji zdalnej pierwszoklasiści, ich rodzice i nauczyciele, na bazie „Interaktywnego elementarza z klasą”, codziennie otrzymują na stronie internetowej <https://elementarz.org/category/aktualnosci/> propozycje nauki zdalnej w formule szkoły domowej z klasą.

Tworzenie własnych zasobów interaktywnych

W edukacji zdalnej nauczyciel może skorzystać z programu eKreda.pl, będącego dodatkiem do platformy Dzwonek.pl i tworzyć własne materiały interaktywne, korzystając z gotowych szablonów i zasobów innych nauczycieli udostępnionych przez nich w repozytorium. To w połączeniu z wolnymi licencjami „Interaktywnych podręczników z klasą” pozwala na nieograniczony rozwój materiałów do edukacji zdalnej.

Atuty interaktywności (narzędzie i zasoby)

Wersje interaktywne podręczników zawierają wszystkie treści wersji drukowanej, a także liczne ćwiczenia interaktywne, gry, nagrania audio, piosenki, filmy i symulacje, które znakomicie urozmaicają i ułatwiają naukę. Świetnie nadają się do pracy samodzielnej w domu przy użyciu komputera, smartfonu czy tabletu, jak i do pracy grupowej w klasie – przy tablicy interaktywnej, wyświetlaczu multimedialnym lub w pracowni komputerowej. Interaktywne podręczniki na bie-

żąc wspomagają ucznia w pracy, wskazując dobre i złe odpowiedzi oraz nagradzając za poprawnie rozwiązane ćwiczenie. Uczeń może powtórzyć i poprawić swoje odpowiedzi tyle razy, ile jest to konieczne, sam lub z rodzicami sprawdzić postępy pracy z Interaktywnym podręcznikiem, zobaczyć „statystykę” – liczbę poprawek, błędów, czas poświęcony na pracę. Nawet najmłodszy uczeń błyskawicznie i intuicyjnie opanowuje pracę interaktywną i odciążając rodziców od organizowania im nauki. Ta forma pracy znakomicie sprawdza się zwłaszcza w matematyce, którą w formule zdalnej trudno efektywnie realizować z najmłodszymi uczniami.

Materiały interaktywne nieocenione będą do wykorzystywania i tworzenia atrakcyjnych zadań domowych czy w lekcjach odwrotnych po powrocie do szkoły. Podręczniki wczesnoszkolne są i będą bezpłatne dla uczniów i nauczycieli – każde dziecko, nauczyciel, rodzic, praktycznie na całym świecie może korzystać z nich w sposób nieograniczony w szkole i w domu. Zawierają także bardzo rozbudowany materiał podnoszący poziom edukacji muzycznej dzieci.

Niezwykle ważne jest, że bezpłatna aplikacja mLibro, którą można zainstalować na komputerze, tablecie lub telefonie, umożliwi pracę bez dostępu do Internetu.

JAK PRACOWAĆ Z INTERAKTYWNYMI PODRĘCZNIKAMI? TO PROSTE!

1. Zarejestruj się na bezpłatnej platformie – **www.dzwonek.pl**
2. Zaloguj się i wejdź w wybrany podręcznik; dodaj go do swoich zasobów.
3. Po pobraniu podręcznika możesz każdorazowo korzystać z niego z zakładki „Moje zasoby”
4. Z zakładki „Kolekcje” możesz pobrać inne zasoby interaktywne różnych wydawców udostępnione bezpłatnie do końca roku szkolnego.
5. Nauczyciel w zakładce „Zadania” (po założeniu grupy lub klasy) może z wybranych lekcji i ćwiczeń tworzyć i przysyłać uczniom zadania, otrzymując dostęp do ich wyników pracy.
6. Do dyspozycji nauczyciela jest także wewnętrzny komunikator na platformie, umożliwiający przekazywanie informacji pomiędzy nauczycielem i uczniami.

WIĘCEJ O FUNKCJONALNOŚCIACH PODRĘCZNIKÓW I PLATFORMY na stronie <https://podrecznikizklasa.pl/podreczniki-interaktywne/>

FILMOWA INSTRUKCJA LOGOWANIA <https://www.youtube.com/watch?v=qjiiSfdYMxZM> HYPERLINK https://www.youtube.com/watch?v=qjiiSfdYMxZM&feature=emb_logo & HYPERLINK https://www.youtube.com/watch?v=qjiiSfdYMxZM&feature=emb_logo

[com/watch?v=qjiiSfdYMxZM&feature=emb_logo](https://www.youtube.com/watch?v=qjiiSfdYMxZM&feature=emb_logo)

Zobacz, jak wyglądają przykładowe strony interaktywnych materiałów:

Interaktywny elementarz z klasą 1 KLASA etap I

[6-7] Święto flagi. Mazurek Dąbrowskiego

1. Przeczytaj się z tekstu i posłuchaj tekstu. Jeśli potrzebna – przeczytaj go samodzielnie.

słowa: *Aksel Wyńkiel*, muzyka: autor nieznany

Mazurek Dąbrowskiego

Jeszcze Polska nie zginęła,
kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
szablą odbierzemy.

refren:
Marsz, marsz Dąbrowski,
z ziemi włoskiej do Polski,
Za twoim przewodem
złączym się z narodem.

Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
będziem Polakami,
Dał nam przykład Bonaparte,
jak zwyciężać mamy.

refren:
Marsz, marsz Dąbrowski...

2. Porozmawiaj z koleżankami i kolegami o tym, w jaki sposób należy wyznaczać szacunek dla symboli narodowych: hymnu, flagi i godła.

matematyka - KLASA 2

Zadanie 1

Trzy gry kosztują razem 100 zł. Dwie z nich kosztują razem 60 zł – jedna z trzech gier kosztuje 40 zł – mówi Ola. Czy to jest możliwe? Zastanów się, a następnie zaznacz właściwą odpowiedź.

Nie, to nie jest możliwe. $60 + 40 > 100$

Tak, to jest możliwe. $60 + 40 = 100$

Nie, to nie jest możliwe. $60 + 40 < 100$

Jeżeli jedna gra kosztuje 40 zł, to jakie mogą być ceny pozostałych dwóch gier? Podaj przykłady.

$40 + \square + \square = 100$

Pozostałe dwie gry mogą kosztować $\square$ i $\square$ złotych.

matematyka - KLASA 2

Zadanie 1

Wojtek kupił blok rysunkowy i długopis. Ile zapłacił? Przeczytaj się ilustrację, a następnie uzupełnij działanie i puste miejsce w zdaniu.

$\square + \square = \square$

Wojtek zapłacił $\square$ złote.

Wojtek otrzymał mniej niż 10 zł reszty. Zaznacz banknoty, którymi mógł zapłacić.

10 zł 20 zł 50 zł

matematyka - KLASA 2

Zadanie 1

Gabrysia i Natalia co 100 cm wkładają do ziemi pałki. Przeczytaj się ilustrację i odpowiedz na pytania.

100 centymetrów to 1 metr.
 $100 \text{ cm} = 1 \text{ m}$

Wzrost Gabrysii: $\square$ cm

Wzrost Natalii: $\square$ cm

Wzrost: $\square$ cm

Interaktywny elementarz z klasą 1 KLASA etap I

[42-43] Łąka

1. Potem dzieci podzieliły się na cztery grupy i ustaliły, co będzie robić każda z grup. W grupach zaplanowały, jakie zadanie będzie miało każde dziecko i co ze sobą zabierze. Ekipunek wyposażył postanowili przedstawić na wykresie.

4. Ustaw słupki wykresu na odpowiednich wysokościach.

5 łopaty	4 łomki	6 notatników	2 aparaty fotograficzne
----------	---------	--------------	-------------------------

5. W sumie zabrano łomki i notatniki?

Liczba notatników: $\square$ Liczba łemek: $\square$ Razem: $\square$

6. Z ilu elementów składa się wyposażenie ekipunku?

$\square$ $\square$ $\square$ $\square$ $\square$

matematyka - KLASA 2

Zadanie 1

W sobotnie przedpołudnie Emil sprzątał swój pokój. Odczytaj z zegarów, o której godzinie zaczął sprzątać, a o której skończył. Następnie zaznacz właściwe odpowiedzi.

Początek sprzątanía:

Koniec sprzątanía:

o dziesiątej   o dziewiątej

o pół do dziesiątej   o dziesiątej

o dziewiątej   o pół do dziewiątej

matematyka - KLASA 2

Zadanie 1

Zareta, Celina i Bartek skaczą przez skakanki i liczą skoki. Razem dzieci wykonały 45 skoków. Ile skoków wykonało każde z nich? Przeczytaj się ilustrację i uzupełnij tabelę.

Skaczemy 6 skoków mniej niż Zareta.

Musimy skoczyć więcej niż 10 skoków.

Skaczemy połowę z 40 skoków.

Imię	Skoki	Znane
Zareta	$\square$ skoków	$\square$ skoków
Celina	$\square$ skoków	$\square$ skoków
Bartek	$\square$ skoków	$\square$ skoków

matematyka - KLASA 2

Zadanie 1

Dziewczynki przygotowują pałki do otoczenia grządek taśmą. Co metr wkładają do ziemi pałki. Ile pałkow włożą przy dłuższym boku grządki?

Przy dłuższym boku grządki dziewczynki włożą $\square$ pałki.

Ile pałkow jest potrzebnych do otoczenia wszystkich boków grządki?

10 pałkow   6 pałkow

8 pałkow   4 pałki

Interaktywny elementarz z klasą 1 KLASA etap I

[42-43] Łąka

1. W czasie wycieczki dzieci robiły notatki oraz korzystały z: łopaty, łomki, aparatu fotograficznego. Ułóż puzzle, aby zobaczyły pracę dzieci na łące.

Co lepiej zaobserwujemy przez lupę, a co lepiej przez łomkę?

Łupa:

Łomka:

Jak przygotować zdalne zajęcia?

Oto jedna z propozycji: Legenda o Lechu, Czechu i Rusie. Szkoła domowa z podręcznikami z klasą.

*DRODZY NAUCZYCIELE I RODZICE, DROGIE DZIECI,
zapraszamy Was na kolejne spotkania ze szkołą domową w nowym bloku tematycznym poświęconym
naszej ojczyźnie.*

Te zdalne zajęcia powstały na podstawie INTERAKTYWNEGO ELEMENTARZA Z KLASĄ – LATO.

Zajęcia:**Legenda o Lechu, Czechu i Rusie**

Ostatni tegoroczny podręcznik „My i nasz elementarz” rozpoczyna się blokiem tematycznym pt. *Polska – nasza ojczyzna*. Zapraszamy do spotkań z jego interaktywną wersją.

<https://elementarz.org/legenda-o-lechu-czechu-i-rusie-szkola-domowa-z-podrecznikami-z-klasa/>

Na dzisiejszej lekcji – na podstawie opowiadania o początkach państwa polskiego – dowiedziecie się, co to jest legenda. Poznacie bliżej bohaterów dzisiejszej opowieści i dowiedziecie się, jak ważna to legenda dla nas wszystkich. Zobaczycie również, jak przez wieki zmieniało się godło Polski.

Zastanówcie się w jakich miejscach umieszczane jest godło Polski? Gdzie znajduje się ono w waszej szkole?

Tradycyjnie czekają też na Was na lekcji interaktywne zabawy, zagadki i krzyżówka.

Mamy jeszcze dodatkową niespodziankę. Popracujemy razem z interaktywnym śpiewnikiem i wspólnie z nagraniem zaśpiewamy HYMN POLAN

<https://www.dzwonek.pl/structure/demo/6469508537778176/next/~courses~4548776882864128~details~next~--odnpoznan>

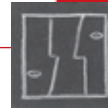
Wiecie kim byli Polanie? To pierwsze słowiańskie plemiona zamieszkujące dzisiejsze tereny Wielkopolski. Właśnie od nich wywodzą się pierwsi polscy królowie z rodu Piastów.

Posłuchajcie piosenki, a jak już dobrze poznacie tekst i muzykę, spróbujcie zaśpiewać ją sami do podkładu muzycznego.

W zakładce *Ale historia!* poznacie nieco obszerniejszą wersję legendy o trzech braciach, dowiedziecie się jak powstawały i jak wyglądały pierwsze piastowskie grody oraz gdzie są pochowani pierwsi polscy

królówie. Wczesne grody powstawały zazwyczaj w miejscach ułatwiających ich obronę – na wyspach, półwyspach, u zbiegu rzek.

Ostrów Lednicki to wyspa na jeziorze Lednica. Na podstawie znalezionych tu pozostałości dawnych budowli archeolodzy odtworzyli wygląd grodu znajdującego się kiedyś na wyspie. (foto – makietą grodu)

W naszym interaktywnym śpiewniku możecie rozwiązać quizy (ze znajomości tekstu, wiedzy historycznej i zadania muzyczne), a jeśli macie muzyczne umiejętności, możecie z wideo-instruktorem nauczyć się grać Hymn Polan na pianinie. W śpiewniczku jest również opcja wydruku nut i tekstu piosenki. Zapraszamy do rodzinnej muzycznej zabawy z historią.

Nauczycielu, jeśli chcesz urozmaicić zdalną pracę z dziećmi, skorzystaj z kart pracy opracowanych przez nasze Stowarzyszenie Nauczycieli Edukacji Początkowej w ramach projektu „Razem i osobno”. Znajdziesz je na stronie: http://snep.edu.pl/razem_i_osobno/obudowa_dydaktyczna.php

ZASADY BEZPIECZNEGO KORZYSTANIA Z INTERNETU

- Nie podawaj w sieci swojego imienia, nazwiska, numeru telefonu i miejsca zamieszkania.
- Zdjęcie, które opublikujesz w sieci, może zostać skopiowane przez nieznane ci osoby, zmienione i wykorzystane przeciwko tobie. Zastanów się, zanim opublikujesz zdjęcie.
- Jeśli korzystasz ze stron, na które trzeba się zalogować, zawsze wyloguj się, zanim odejdziesz od komputera. Jeśli o tym zapomnisz, ktoś, kto będzie korzystał z komputera po tobie, może mieć dostęp do zamieszczonych przez ciebie informacji.
- Jeśli ktoś w internecie zadaje ci krępujące pytania, wprawia cię w zakłopotanie, wzbudza twój niepokój, koniecznie poinformuj o tym rodziców. Możesz też zadzwonić pod bezpłatny numer Telefonu Zaufania dla Dzieci i Młodzieży: 116 111.
- Nie ufaj osobom poznanym w sieci. Gdy rozmawiasz z kimś np. na czacie, nigdy nie masz pewności, że ta osoba jest tą, za którą się podaje. Nie wiesz, jakie są jej zamiary wobec ciebie.
- Konflikty z koleżanką lub kolegą rozwiązuj bezpośrednio z nimi. Czasem nawet niepozorny żart umieszczony w sieci może wyrządzić komuś krzywdę.
- Spotkania z osobami poznanymi w sieci mogą być bardzo niebezpieczne. Jeśli ktoś poznany w internecie proponuje ci spotkanie, koniecznie powiedz o tym rodzicom.
- Traktuj innych internautów tak, jak sam chciałbyś być traktowany.
- Długie korzystanie z komputera może wywoływać bóle głowy, kłopoty ze wzrokiem, pogorszenie nastroju i inne problemy. Zachowaj równowagę między czasem przed komputerem a poza nim. Spotykaj się ze znajomymi, uprawiaj sport, rozwijaj swoje zainteresowania poza siecią.

Współpracujemy z gminą

Ważnym celem projektu „Skrzynki Marzeń Młodych Obywateli” było podniesienie jakości edukacji obywatelskiej jego uczestników. By sprostać temu zadaniu zarówno podczas szkoleń nauczycieli, jak i później podczas Treningów Aktywności Obywatelskiej realizowane były tematy związane z współpracą z gminą. Zajęcia przybierały różne formy. Poniżej prezentujemy dwa przykłady.

Pierwszy daje przykład, jak napisać list do gminy, drugi dotyczy wycieczki po najbliższej okolicy, podanej na przykładzie Koniakowa.

Przykład pisma do gminy Jak dzieci mogą napisać list do gminy?

Zaułek Słówek

1. Przeczytajcie list, który napisała nasza klasa do urzędu gminy w sprawie turnieju sportowego z okazji Dnia Dziecka. Zwróćcie uwagę na to, czym różni się list oficjalny od listu np. do znajomych, przyjaciół.

Kwiatowice, 23 maja

Szanowny Pan
Jan Kowalski
Wójt Gminy Kwiatowice

Szanowny Panie Wójcie!

Z okazji zbliżającego się Dnia Dziecka nasza klasa IIIa organizuje turniej sportowy dla dzieci z Przedszkola nr 2 im. Koszałka-Opalka. W związku z tym zwracamy się do Pana z prośbą o objęcie turnieju patronatem, zamieszczenie informacji na stronie internetowej Urzędu Gminy i ufundowanie drobnych nagród dla uczestników. Będzie to turniej pt. „Sportowe Potyczki”. Spotkanie planujemy na 1 czerwca, w godz. od 10.00 do 12.00, w parku przy ul. Przyjaznej. Informujemy, że właściciele sklepiku szkolnego podarowali nam 20 l wody mineralnej i 10 kg owoców, m.in. jabłek i truskawek. W organizacji turnieju pomogą nam uczniowie z SKS „Olimp” i harcerze z drużyny ZHP „Kolumbowie”. Opiekę nad spotkaniem będą sprawowali: dyrektor przedszkola Zofia Wójcik, nasza wychowawczyni Anna Nowak oraz tata naszej koleżanki Andrzej Nowicki, który jest lekarzem pediatrą. Bardzo liczymy na Pana pomoc i serdecznie zapraszamy do wzięcia udziału w turnieju. Do listu dołączamy zaproszenie oraz szczegółowy program spotkania.

Z wyrazami szacunku
klasa IIIa z wychowawczynią

2. W których zdaniach listu zostały wykorzystane skróty? Odszukajcie je w poniższym zestawie.

(ZWRÓĆCIE UWAGĘ)

Kropkę po skrótach stawiamy, gdy skrót jest początkową literą lub początkowymi literami skróconych wyrazów, np.:
godz. – godzina • ul. – ulica • s. lub str. – strona • im. – imienia • ok. – około
zach. – zachód, zachodni • wsch. – wschód, wschodni • pld. – południe, południowy • pln. – północ, północny • np. – na przykład • pt. – pod tytułem m.in. – między innymi.

Nie stawiamy kropki, jeśli skrót zawiera ostatnią literę wyrazu, np.:
dr – doktor • mgr – magister • nr – numer.

Kropki nie stawiamy również w skrótach dotyczących miar i wag, np.:
m – metr • l – litr • kg – kilogram • km – kilometr • min – minuta.

3. Odczytajcie znaczenie pokazanych na drogowym skrótców, czyli pierwszych liter nazw zapisanych wielkimi literami. Którymi z nich posłużyli się dzieci, pisząc list do urzędu gminy?

Szkolny Klub Sportowy

Urząd Stanu Cywilnego

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

**URZĄD GMINY
W KWIATOWICACH**

Polski Czerwony Krzyż

Związek Harcerstwa Polskiego

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze

4. Sprawdźcie na planie lub mapie swojej najbliższej okolicy nazwy ulic, alej, placów. Dowiedźcie się, czym imieniem nazwane są szkoły, przedszkola, teatry lub inne instytucje. Sporządźcie ich wykaz, posługując się skrótami.

5. Odczytajcie skróty na wizytówce. Zaprojektujcie własne wizytówki.

lek. med.
Andrzej Nowicki
pediatra

ul. Wicłowa 7, 00-001 Kwiatowice
tel.: 03 54 54 540, e-mail: andnow@za.pl

48

ZAULEK SŁÓWEK – SKRÓTY I SKRÓTOWCE

49

Karta pracy Skrzynka skarbów Koniakowa

1. Wieś Koniaków mieści się w województwie śląskim, w gminie Istebna. Kto jest urzędnikiem reprezentującym województwo, gminę, wieś? Uzupełnij, korzystając z podpowiedzi poniżej.

Województwo reprezentuje . . . . .

Gminę reprezentuje . . . . .

Wieś reprezentuje . . . . .

- wójt
- sołtys
- wojewoda

2. Dlaczego w herbie Koniakowa jest koń?

.....

.....

.....

.....

3. Spośród niżej wymienionych informacji dotyczących Koniakowa wybierz te, które odnoszą się do znaczenia:

- kulturowego i wpisz odpowiednie litery do kolumny I
- historycznego i wpisz odpowiednie litery do kolumny II
- społecznego i wpisz odpowiednie litery do kolumny III
- krajobrazowego i wpisz odpowiednie litery do kolumny IV

(Uwaga: Litery w poszczególnych kolumnach mogą się powtarzać.)

- A. Koniaków słynie z wypasu owiec. Znajduje się tutaj Centrum Pasterskie.
- B. Za początek miejscowości uznaje się rok 1712. Wtedy wzniesiono pierwszych 6 chałup.
- C. Koniaków jest najwyżej położoną wsią w Beskidzie Śląskim. Znajduje się 760 m n.p.m.
- D. Koniaków jest znany ze względu na rękodzieło, jakim są koronkowe ozdoby.
- E. Koronki koniakowskie charakteryzują się typowym roślinnym wzorem. Nie zobaczymy na nich kształtów geometrycznych czy postaci ludzkich. Dominują w nich kwiaty, liście, śnieżynki – wszystko, co w przyrodzie widzą koronczarki za oknem domów.
- F. Pierwsi osadnicy Koniakowa zajmowali się przede wszystkim wypasem bydła, głównie koni. Dlatego w herbie miejscowości jest koń.
- G. Z punktu widokowego na Ochodzitej – najwyższego wzniesienia w Koniakowie - widać przysiółek Pietraszyna.
- H. Koniaków należy do tak zwanej Trójwsi Beskidzkiej, do której należą: Istebna, Jaworzynka, Koniaków.
- I. W Koniakowie znajduje się kościół pod wezwaniem Świętego Bartłomieja. Był budowany przez wiele lat. Budowę ukończono w 1899 r.
- J. Na górze Ochodzita znajduje się ołtarz pamiątkowy zbudowany ku czci Jana Pawła II.
- K. Wieczorem o 21.00 rozlega się gra na trombitcie – instrumencie góralskim. Wykonuje ją Tadeusz Rudzki, który prowadzi Chatę na Szańcach.
- L. W Chacie na Szańcach znajduje się Galeria Sztuki Regionalnej.
- M. W Chacie na Szańcach można zobaczyć najdłuższą na świecie trombitę. Mierzy 11 m.
- N. Muzeum Koronki, czyli Izba Regionalna nazwana jest imieniem Marii Gwarek.
- O. Typową chatę górali beskidzkich można zwiedzić w Chacie Kawuloka.
- P. We wsi obok Koniakowa znajduje się największa koronka świata – rekordzistka w księdze Guinnessa. Koronka została wykonana pod znakiem wielkiej „piątki”. Zrobiło ją 5 kobiet, ma 5 m średnicy, waży 5 kg i zużyto na nią 50 km nici. Znajduje się w budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Istebnej.

I	II	III	IV

4. W tym miejscu napisz, co najbardziej zainteresowało Cię w trakcie wycieczki.

.....

.....

.....

.....

5. W tym miejscu napisz, co według Ciebie powoduje, że mieszkańcy Koniakowa czują się społecznością.

.....
.....
.....
.....

6. W tym miejscu napisz swoje wrażenia ze zwiedzania Koniakowa.

.....
.....
.....
.....

7. W tym miejscu napisz, czego jeszcze chciałabyś (chciałbyś) się dowiedzieć o Koniakowie.

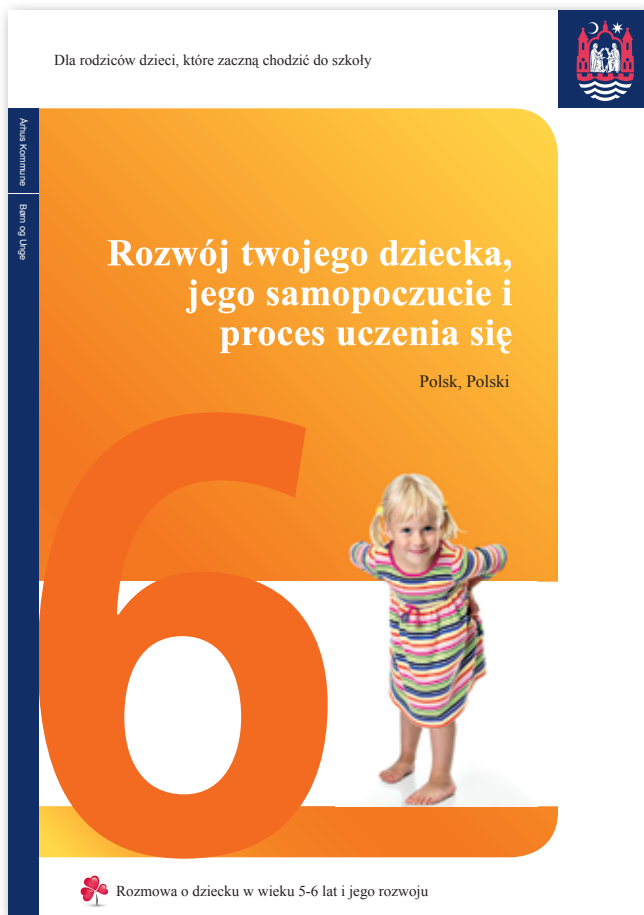
.....
.....
.....
.....

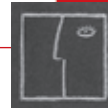
Jan Lorek

Kompetencje sześciolatka w pedagogice duńskiej

Poprzedni Zjazd Stowarzyszenia Nauczycieli Edukacji Początkowej był poświęcony między innymi projektowi REFEE. Chcielibyśmy tutaj przybliżyć wszystkim ów projekt. W czerwcu 2018 roku Fundacja Ekologiczna – Wychowanie i Sztuka „Elementarz” oraz Stowarzyszenie Nauczycieli Edukacji Początkowej nawiązały współpracę z duńskim Uniwersytetem VIA College w celu realizacji ponadnarodowego projektu Reform of Early Childhood Education in Eastern Europe Poland (REFEE). Celem trzyletniego projektu jest zmiana podejścia do edukacji przedszkolnej oraz żłobkowej na terytorium czterech krajów zaangażowanych w projekt – Polsce, Słowacji, Bułgarii oraz na Węgrzech dzięki szkoleniom eksperckim w w/w krajach. Szkolenia mają na celu zmianę podejścia nauczycieli i opiekunów dzieci do nauczania na wczesnych etapach edukacyjnych. Model duński stawia na wysoką samodzielność dzieci, kontakt z naturą oraz spojrzenie na nauczanie z perspektywy dziecka. Nauczanie oparte jest na 6 obszarach edukacyjnych, które każde dziecko szkoły podstawowej powinno mieć opanowane. Są to: kompetencje społeczne, rozwój językowy, kulturalne formy wyrazu i wartości, wszechstronny rozwój osobowości, ciało i ruch oraz przyroda i zjawiska przyrodnicze. Projekt rozpoczął się dwiema wizytami studyjnymi w Aarhus w Danii dla kadry żłobka, przedszkola oraz osób zaangażowanych w realizację projektu, gdzie mogliśmy na własne oczy zobaczyć duński model edukacyjny oraz wdrożyć się w metody szkoleniowe, którymi będziemy posługiwali się podczas szkoleń w Polsce. W trakcie trwania projektu eksperci z Danii (Johanne Hempel, Sine Wiessshadel, Mette Kristensen, Hanne Vareum Sorensen, Claus Iversen, Jan Jaap Hoituzen oraz Soren Millig) przeprowadzą 26 czterodniowych szkoleń dla całej kadry Niepublicznego Przedszkola Fundacji Elementarz w Katowicach oraz Żłobka „Elementarz Przyjazny Rodzinie” z wymienionych obszarów edukacyjnych z naciskiem na praktyczne podejście do edukacji. Dodatkowo w projekcie odbędzie się 5-dniowy kurs zarządzania dla dyrektorów wszystkich placówek zaangażowa-

nych w projekt oraz konferencja podsumowująca osiągnięcia w całym projekcie REFEE.

W DRODZE DO SZKOŁY

W DRODZE DO SZKOŁY

Jako rodzice jesteście zaproszeni na rozmowę na temat waszego dziecka; o tym jak dziecko się ma, jak sobie przyswajają nowe umiejętności i jak się rozwija. Spotkanie jest dobrowolne i trwa około 30-45 minut. Celem spotkania jest poruszenie tych tematów, które zarówno rodzice jak i personel uważają za najważniejsze do przedyskutowania. Punktem wyjścia jest uogólnienie, że niektóre aspekty rozwoju są wspólne dla wszystkich dzieci a niektóre są indywidualne. Rozmowa kończy się umową o podziale zadań, które mają zapewnić jak najlepsze wsparcie dziecka w jego dalszym rozwoju.

Tematy do rozmowy:

Rozmowa toczy się dokoła następujących sześciu tematów:

- kompetencji społecznych
- rozwoju językowego
- kulturalnych form wyrażenia i wartości
- wszechstronnego rozwoju osobowości
- ciała i ruchu
- przyrody i zjawisk przyrodniczych

Każdy temat zawiera jeden lub trzy cele pedagogiczne, opisujące starania personelu aby je osiągnąć. Przy każdym zadaniu docelowym jest indyktor wskazujący poziom rozwoju dziecka. Indykatorami są język ciała, wykonywane czynności i język. Zarówno personel jak i rodzice mogą oczywiście dodać inne indykatory.

Przy pomocy niżej wymienionych czterech faz, jako rodzice, możecie ocenić jak wasze dziecko się miewa, jak sobie przyswaja nowe umiejętności i jaki jest jego rozwój w stosunku do zadań docelowych.

Jeszcze nie potrafi oznacza, że dziecko nie jest w stanie samodzielnie lub z aktywną pomocą drugiej osoby opowiedzieć wytyczony cel. Dziecko wykazuje bardzo ograniczone aktywne zainteresowanie i oddaje inicjatywę innej osobie lub też rezygnuje, ponieważ nie jest w stanie wykonać danej czynności.

Potrąfi z pomocą drugiej osoby oznacza, że dziecko jest zdecydowanie uzależnione od pomocy drugiej osoby. Może to być inna dziecko lub osoba dorosła, która prowadzi, trzyma, podtrzymuje, inspirowa lub aktywnie pomaga wykonać daną czynność.

Prawie se potrafi samodzielnie oznacza, że dziecko własnym wysiłkiem zmierza do osiągnięcia celu. Dziecko ćwiczy i trenuje i w tym procesie nie potrzebuje pomocy innych osób.

Potrąfi oznacza, że dziecko pewnie i zdecydowanie opowiada wykonanie danej czynności.

3. KULTURALNE FORMY WYRAZU I WARTOŚCI

- Kultura własna składa się z zabaw, opowiadań, piosenek, rysunków, rymów, własnej terminologii niezrozumiałej dla innych, zagadek i dowcipów. Są to różnorodne formy wyrazu.
- Dzieci często tworzą swoje własne szczególne formy wyrazu kulturalnego, które stanowią część ich przynależności do zbiorowości.
- Dzieci pomagają również sobie wzajemnie udzielając odpowiedzi na takie pytania jak np. "Co to znaczy być przyjacielem a co nieprzyjacielem?" albo "Co jest dobre a co złe?"

Cele pedagogiczne	Zanimy krytykiem, która faza najbardziej pasuje	Indykatory				
Celem jest aby dziecko rozwinięło kompetencje dotyczące	<table border="1"> <tr> <td>Jeszcze nie potrafi</td> <td>Potrąfi z pomocą</td> <td>Prawie se potrafi</td> <td>Potrąfi</td> </tr> </table>	Jeszcze nie potrafi	Potrąfi z pomocą	Prawie se potrafi	Potrąfi	Cele można zarejestrować w różny sposób, między innymi gdy dziecko...
Jeszcze nie potrafi	Potrąfi z pomocą	Prawie se potrafi	Potrąfi			
bycia kreatywnym	☐ ☐ ☐ ☐	<ul style="list-style-type: none"> - uczyć się i stwarzać zabawy z rolami i zasadami na różne tematy i w różnych formach wyrazu - opowiada o uczuciach i pomysłach, które powstają w trakcie zabaw w różnych formach - robi figury z gliny, rysuje, opowiada historie, śpiewa, tańczy, przebra się i łączy razem różne formy wyrazu 				
rozumienia własnej i innych kultur	☐ ☐ ☐ ☐	<ul style="list-style-type: none"> - bawi się w zabawy z rolami jak i w inne zabawy dziecięce - opowiada o różnych kulturach i tradycjach - uzasadnia swoje zainteresowanie w kulturalnych wydarzeniach i swoim uczestnictwie w nich 				
rozumienia etycznych i moralnych tematów i dyktatów	☐ ☐ ☐ ☐	<ul style="list-style-type: none"> - utożsamia słownictwo i pokazuje swoim zachowaniem zaangażowanie dyktatami etycznymi - pyta i szuka refleksje na temat życia i śmierci - w rozmowie i zabawie ustosunkowuje się odnośnie zła od dobra, prawdy od kłamstwa 				

1. KOMPETENCJE SPOŁECZNE

- Dziecko ćwiczy i rozwija społeczne kompetencje poprzez gry i zabawy, poprzez sytuacje wymagające współpracy i poprzez doświadczenia zdobywane przy przyswajaniu sobie społecznych zasad współżycia.
- Dziecko przyswaja i wzmacnia swoje kompetencje społeczne biorąc udział w zajęciach grupowych, i będąc w związkach z innymi osobami, odkrywa wspólnotę.
- Czując więzi przyjaźni dziecko odczuwa, co to znaczy być razem z innymi osobami, i w ten sposób uczy się społecznej odpowiedzialności.

Cele pedagogiczne	Zanimy krytykiem, która faza najbardziej pasuje	Indykatory				
Celem jest aby dziecko rozwinięło kompetencje dotyczące	<table border="1"> <tr> <td>Jeszcze nie potrafi</td> <td>Potrąfi z pomocą</td> <td>Prawie se potrafi</td> <td>Potrąfi</td> </tr> </table>	Jeszcze nie potrafi	Potrąfi z pomocą	Prawie se potrafi	Potrąfi	Cele można zarejestrować w różny sposób, między innymi gdy dziecko...
Jeszcze nie potrafi	Potrąfi z pomocą	Prawie se potrafi	Potrąfi			
tworzenia i utrzymywania związków przyjaźni	☐ ☐ ☐ ☐	<ul style="list-style-type: none"> - kontaktuje się z innymi dziećmi i zachęca do zabawy, rozmowy i bycia razem - opowiada pozytywnie o innych dzieciach i używa wyrażenia "przyjaciel" - pomaga, jest lojalnie, pociesza i wzmacnia związki przyjaźni 				
umiejętności nawiązywania społecznych relacji z grupą	☐ ☐ ☐ ☐	<ul style="list-style-type: none"> - rozmawia z innymi o swoich myślach i uczuciach - słucha, opowiada, odpowiada, pyta i uczestniczy w rozmowach - daje wyraz tolerancji i akceptacji w stosunku do innych osób 				
zachowywania się w społecznych ramach	☐ ☐ ☐ ☐	<ul style="list-style-type: none"> - współpracuje, szuka wspólnych rozwiązań, znajduje kompromisy - mówi, że należy przestrzegać zawartych umów i zasad w grach i zabawach, i samo potrafi ich przestrzegać 				

2. ROZWÓJ JĘZYKOWY (ZARÓWNO JĘZYK OJCZYSTY JAK I DUŃSKI)

- Dziecko komunikuje się za pomocą wydawania dźwięków, głosek, mimiki i słów.
- Dziecko myśli i reguluje swoje zachowanie za pomocą języka. I w ten sposób rozwija świadomy związek z otaczającym go światem.
- Dziecko wzmacnia swoje umiejętności myślenia abstrakcyjnego przy pomocy języka.

Cele pedagogiczne	Zanimy krytykiem, która faza najbardziej pasuje	Indykatory				
Celem jest aby dziecko rozwinięło kompetencje dotyczące	<table border="1"> <tr> <td>Jeszcze nie potrafi</td> <td>Potrąfi z pomocą</td> <td>Prawie se potrafi</td> <td>Potrąfi</td> </tr> </table>	Jeszcze nie potrafi	Potrąfi z pomocą	Prawie se potrafi	Potrąfi	Cele można zarejestrować w różny sposób, między innymi gdy dziecko...
Jeszcze nie potrafi	Potrąfi z pomocą	Prawie se potrafi	Potrąfi			
rozumienia i używania języka niezależnie od sytuacji	☐ ☐ ☐ ☐	<ul style="list-style-type: none"> - odpowiada adekwatnie na pytania "jak", "dlaczego", "kto" i "co" - może opowiedzieć o się wydarzyło, i opowiedzieć o czymś, co może się wydarzyć - buduje zdania złożone używając łączników "potem" i "kiedy" 				
komunikowania się z otaczającym go światem	☐ ☐ ☐ ☐	<ul style="list-style-type: none"> - potrafi opowiedzieć spoście o swoich przeżyciach - potrafi poradzić sobie z problemami i konfliktami używając języka - rozmawia o różnych technologiach i potrafi je stosować 				
eksperymentowania z językiem pisany	☐ ☐ ☐ ☐	<ul style="list-style-type: none"> - używa słów, liter i liter w zabawach - potrafi wytlumaczyć co symbolizuje dane litery i znaki 				

4. WSZECHSTRONNY ROZWÓJ OSOBOWOŚCI

- Dziecko wykazuje zainteresowanie tym, co się wokół niego dzieje, i pokazuje, że chce być postrzegane przez otoczenie takim jakim jest.
- Dziecko szuka aprobaty, szuka uznania i "testuje" samego siebie poprzez pokazywanie tego co lubi i czego nie lubi.
- Dziecko odczuwa na co ma ochotę, co jest dla niego dobre i uważa na siebie wyznaczając granice.

Cele pedagogiczne	Zanacz krytyki, która faza najbardziej pasuje	Indykatory
Celem jest aby dziecko rozwinięto kompetencje dotyczące	Jeszcze nie potrafi Potrafi z pomocą Prawie nie potrafi Potrafi	Cele można zarejestrować w różny sposób, między innymi gdy dziecko...
wzuszania się w inne osoby	☐ ☐ ☐ ☐	- mówi i daje wyraz zrozumienia dla opinii i zachowania się innych osób - odwołuje własne potrzeby na rzecz innych i proponuje swoją pomoc - zachęca i zaprasza innych do udziału w zbiorowości
przestrzegania osobistej integracji	☐ ☐ ☐ ☐	- określa na co sięgacza i na co się nie zgadza - domaga się prawa do swojego wyboru - argumentuje aby być usłyszany i zrozumiany
silnej psychiki	☐ ☐ ☐ ☐	- wykazuje odwagę podejmując nowe inicjatywy i próbuje wejść w nieznaną relację i wydzierania - daje wyraz sprzeciwom i opiniom, broni się i staje na swoim - daje sobie radę z wyzwaniami od innych dzieci i odrzuceniem

5. CIAŁO I RUCH

- Dziecko jest bardzo czynne w używaniu zmysłów i motoryki. W ten sposób powstaje podłoże aby dziecko rosło zdrowie i silne.
- Dziecko przyswaja sobie doświadczenia, wiedzę i umiejętności komunikowania się poprzez ciało.
- Dziecko uczy się i rozwija w szczególnym stopniu swoją motorykę, zmysły i aparat ruchowy gdy jest ono fizycznie aktywne i z uwagą ćwiczy koordynację ruchów.

Cele pedagogiczne	Zanacz krytyki, która faza najbardziej pasuje	Indykatory
Celem jest aby dziecko rozwinięto kompetencje dotyczące	Jeszcze nie potrafi Potrafi z pomocą Prawie nie potrafi Potrafi	Cele można zarejestrować w różny sposób, między innymi gdy dziecko...
dawania sobie rady w codziennych rutynach	☐ ☐ ☐ ☐	- samo się ubiera, rozbiera i chodzą do toalety - ubiera się stosownie do pory roku i pogody - pomaga w domowych czynnościach
świadomości ciała	☐ ☐ ☐ ☐	- używa ruchów zgodnie z konkretnymi instrukcjami - opisuje okoliczności radości, strachu, złości, bólu i smutku - opowiada o swoim ciele, opisuje swoje ciało i wyraża zmysły
opanowania koordynacji ruchów podstawowych	☐ ☐ ☐ ☐	- ma opanowane dwa lub więcej różnych ruchów jednocześnie - potrafi na zmianę soderżać w spokoju i być w ruchu - wytrzyma i przetrzymać dłuższą trwającą wyzwanie fizyczne

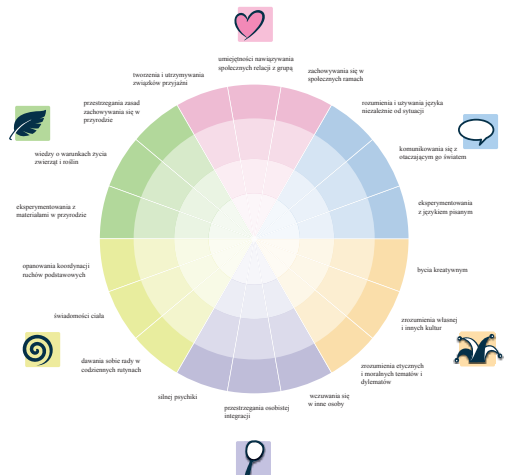
6. PRZYRODA I ZJAWISKA PRZYRODNICZE

- Dziecko przeżywa i odkrywa przyrodę głównie poprzez zabawy, używanie zmysłów i przez kontakt z ciałem.
- Dziecko zauważając zmieniające się pory roku i przglądając się zwierzętom i roślinom, odkrywa jak przyroda funkcjonuje.
- Dziecko używa swoich zmysłów w przyrodzie.

Cele pedagogiczne	Zanacz krytyki, która faza najbardziej pasuje	Indykatory
Celem jest aby dziecko rozwinięto kompetencje dotyczące	Jeszcze nie potrafi Potrafi z pomocą Prawie nie potrafi Potrafi	Cele można zarejestrować w różny sposób, między innymi gdy dziecko...
eksperymentowania z materiałami w przyrodzie	☐ ☐ ☐ ☐	- sprawdza i rozszerza swoje granice - sprawdza do czego można zuzyc materiały w przyrodzie i ich wytrzymałość - omawia i stosuje takie kategorie jak waga i forma, długość i ilość, przy badaniu znanostawianiu się nad materiałami w przyrodzie
wiedzy o warunkach życia zwierząt i roślin	☐ ☐ ☐ ☐	- bada i pyta o warunki życia zwierząt i roślin - opowiada jak zwierzęta żyją i gdzie mieszcząją - opowiada jakie są oznaki zmian w porach roku, dnia i nocy
przestrzegania zasad zachowywania się w przyrodzie	☐ ☐ ☐ ☐	- robi porządek, wyrzaca śmieci, opiekując się zwierzętami i roślinami - pyta co jest jadalne, trujące, zdrowe, niezdrowe, co można i czego nie można - dopasowuje swoje zachowanie do panujących zasad i norm

KOŁO DIALOGU - KIERUNKI ROZWOJU DZIECKA, JEGO KOMPETENCJI I MOŻLIWOŚCI

- ♥ KOMPETENCJE SPOŁECZNE
- 🗨️ ROZWÓJ JĘZYKOWY
- 🎨 KULTURALNE FORMY WYRAZU I WARTOŚCI
- 🧠 WSZECHSTRONNY ROZWÓJ OSOBOWOŚCI
- 🌀 CIAŁO I RUCH
- 🌿 PRZYRODA I ZJAWISKA PRZYRODNICZE

Krytyki z poprzednich stron należy przemieścić z następującego sposobu:

rodkowe pole: jeszcze nie potrafi
następne pole: potrafi z pomocą
następne pole: prawie że potrafi
ostatnie pole: potrafi

Beata Stachańczyk

Moje własne skrzynki marzeń

Walizki

W walizkach wykonanych z tekturowych pudełek dzieci mogą przechowywać pamiątki zbierane w czasie wakacji. Może to być także oryginalne opakowanie prezentu. Prace przedstawione poniżej powinny stanowić jedynie inspirację do twórczego działania.

Co przygotować?

- tekturowe lub kartonowe pudełka, mogą być również pudełka po czekoladkach;
- szary lub ozdobny papier;
- paski papieru wycięte z bloku technicznego;
- klej typu wikol;
- nożyczki;
- mogą się przydać ozdobne pinezki, znaczki.

Jak to zrobić?

1. Oklej pudełko wybranym przez siebie papierem.
2. U góry pudełka naklej pasek wycięty z bloku technicznego (będzie to rączka walizki).
3. Ozdob walizkę według własnego pomysłu. Możesz nakleić znaczki ze starych pocztówek, listów lub zaprojektować swoje znaczki.

Wskazówka:

Na walizkach możesz też odbić pieczątki wykonane np. z ziemiaka. Paski naklejone na walizce dodatkowo możesz ozdobić pinezkami.

HUMOR ZE SZKOLNEJ ŁAWKI

– Zosiu, jeżeli w prawej dłoni mam pięć jabłek, a w lewej sześć, to...

– To ma pan bardzo duże dłonie, proszę pana.

– Tomku, czy lubisz chodzić do szkoły?

– Nie lubię.

– Dlaczego?

– Bo za szybko chodzimy!

Wykaz ciekawych książek, wartych przeczytania:

- Ewa Radanowicz: *W szkole wcale nie chodzi o szkołę*, Wydawnictwo Sensor, 2020.
- Anna Szulc: *Nowa szkoła. Zmianę edukacji warto zacząć przy tablicy*, Wydawnictwo Natuli 2019.
- Mikołaj Marcela: *Jak nie spieprzyć życia swojemu dziecku? Wszystko, co możemy zrobić, aby edukacja miała sens*. Wydawnictwo MUZA, Warszawa 2020.
- Pernille Ripp: *Uczyć (się) z pasją. Jak sprawić, by uczenie (się) było fascynującą podróżą*. Wyd. Dobra Literatura, Słupsk 2017.
- Marek Kaczmarzyk: *Szkola memów. W stronę dydaktyki ewolucyjnej*. Wydawnictwo Element, Gliwice 2018.
- Joachim Bauer: *Co z tą szkołą? Siedem perspektyw dla uczniów, nauczycieli i rodziców*, Wydawnictwo Dobra Literatura, Słupsk 2015.
- Gerald Hüter: *Kim jesteśmy – a kim moglibyśmy być*. Wydawnictwo Dobra Literatura, Słupsk 2015.
- Eline Snel: *Uważność i spokój żabki*. Proste ćwiczenia, które pomogą twojemu dziecku rozwiązać niepokój, poprawić koncentrację i poradzić sobie z trudnymi emocjami, Wydawnictwo CoJaNaTo 2015.
- Małgorzata Skura, Michał Lisicki: *Gen liczby. Jak dzieci uczą się matematyki?* Wydawnictwo Maman, Warszawa 2018.
- Jesper Juul: *Kryzys szkoły. Co możemy zrobić dla uczniów, nauczycieli i rodziców?* Wydawnictwo MiND, Podkowa Leśna 2014.
- Werner Michl: *Pedagogika przeżyć*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2011.
- Anna Sowińska, Robert Sowiński: *Od nauczania do uczenia się. Nasz plan daltoński*, Wydawnictwo Sor-man, Łódź 2017.
- Russel J. Quaglia, Michael J. Corso: *Głos ucznia. Instrument dobrych zmian w edukacji*, Wyd. ABC a Wolters Kluwer business, Warszawa 2015.
- Alfie Kohn: *Mit pracy domowej*, Wydawnictwo MiND, Podkowa Leśna 2018.
- Michael Schulte-Markwort: *Wypalone dzieci. O presji osiągnięć i pogoni za sukcesem*, Wydawnictwo Dobra Literatura, Słupsk 2017.

Piotr Czekala

Piosenka Małego Patrioty

Partnerem w projekcie „Skrzynki Marzeń Młodych Obywateli” było poznańskie przedsiębiorstwo społeczne „Sztuka uczenia”, wspierane przez Wielkopolskie Centrum Ekonomii Solidarnej. Jego 3-letni projekt pod nazwą „EDUKACJA Z KLASĄ” został objęty patronatem honorowym Rzecznika Praw Dziecka Marka Michalaka.

W projekcie Partner wsparł nas w szkołach dotyczących edukacji patriotycznej. W szczególności dostarczył interaktywnych materiałów edukacyjnych w oparciu o nowe

technologie – tematyka dotyczyła m.in. Praw Dziecka, Orderu Uśmiechu, problemów społecznych, samorządności oraz patriotycznych piosenek. Materiały były udostępnione uczestnikom projektu i wykorzystywane podczas Treningów Aktywności Obywatelskiej.

W niniejszym numerze chcemy polecić Państwu skorzystanie z niezwykle bogatych zasobów interaktywnych zasobów „Śpiewnika Patriotycznego”, który znajduje się na stronie: <https://www.dzwonek.pl/courses/4548776882864128/details>

Zawiera on kilkanaście piosenek wraz z obszerną obudową dydaktyczną.

Układ modułów każdej z piosenek jest taki sam:

1. Strona tytułowa.
2. Spis treści (stąd można przejść do wybranego modułu).
3. Wersja wokalna do słuchania z podpowiadającym tekstem – tu można dowolnie przesunąć/cofać do wybranego fragmentu piosenki, klikając w wers tekstu.

Piosenka Małego Patrioty

Kto ty jesteś? Polak mały!
Mieszkasz w Polsce? Właśnie tak!
Orzeł biały jest wspaniały.
To jest godło! To nasz znak!

Naszą flagę zgodnie dzielą
Najpiękniejsze barwy dwie.
Biel z czerwienią, czerwień z bielą,
Ja im wierny zostać chcę.

Ucz się kochać kraj rodzinny
I to od najmłodszych lat.
Ważne by szanować innych,
Byś rozumiał lepiej świat

Ucz się kochać kraj rodzinny
I to od najmłodszych lat.
Ważne by szanować innych,
Byś rozumiał lepiej świat

Moja szkoła, dom, rodzina
To ojczyzna, którą znam.
Swoje życie tu zaczynam,
Tu dorosłym zostać mam.

Wobec wrogów trzeba twardo,
Lecz odróżniaj: wróg – czy gość?
I nie traktuj go z pogardą,
By nie gardził tobą ktoś.

Ucz się kochać kraj rodzinny
I to od najmłodszych lat.
Ważne by szanować innych,
Byś rozumiał lepiej świat

Ucz się kochać kraj rodzinny
I to od najmłodszych lat.
Ważne by szanować innych,
Byś rozumiał lepiej świat

Patriotyzm jest jak wiara:
Serce pełne wiary miej.
A kto wierzy, ten się stara,
więc dla kraju staraj się!

Z mądrych dzieci – dobrzy ludzie.
Z dobrych ludzi – mądry dzień.
W takim świecie chcę się budzić,
W takim świecie rosnąć chcę!

Ucz się kochać kraj rodzinny
I to od najmłodszych lat.
Ważne by szanować innych,
Byś rozumiał lepiej świat.

Ucz się kochać kraj rodzinny
I to od najmłodszych lat.
Ważne by szanować innych,
Byś rozumiał lepiej świat.

4. Informacja o utworze (o jego powstaniu, o twórcach, o konstrukcji piosenki).
5. Ale historia! – to zasadniczo kontekst historyczny – lekcja historii.
6. Miejsce na mapie – to punkt w Poznaniu powiązany z piosenką.
7. Czy znasz tekst? – ćwiczenie interaktywne utrwalające tekst.
8. Quiz wiedzy – interaktywny moduł sprawdzenia wiedzy o piosence i kontekście historycznym.
9. Czy znasz melodię? – to interaktywny test muzyczny.
10. Zaśpiewaj – to podkład muzyczny z podpowiadającym tekstem/ funkcjonalność jak w module z wersją wokalną.
11. Gramy na pianinie to filmowa instrukcja gry, kolejno – na lewą rękę (akordy), prawą rękę (melodia) i na obie ręce.

12. Do wydruku – nuty z chwytami na gitarę i całym tekstem.
13. Źródła – czyli bibliografia.

Jedną z najpiękniejszych piosenek to „Piosenka Małego Patrioty”, która powstała z okazji 10-lecia uchwalenia 2 maja **Dniem Flagi Rzeczypospolitej Polskiej**.

Tekst do tej mądrej, wychowawczej piosenki napisał Marcin Przewoźniak, a muzykę – momentami delikatnie nawiązującą do hymnu narodowego – skomponował Mariusz Matuszewski.

Piosenka przybliży najmłodszym uczniom symbole Rzeczypospolitej Polskiej oraz wartości, które się za nimi kryją. Uczy, jak kochać ojczyznę, jak dobrze rozumieć świat, być tolerancyjnym, unikać pogardy i z szacunkiem odnosić się do innych. Wskazuje jak mądrze

dojrzywać do dorosłości, by tą mądrością uczynić swój kraj i świat lepszym. Patriotyzm i ziarno mądrości zasiane za młodu zaowocują z pewnością w wieku dojrzałym.

Piosenka wykorzystana w podręczniku „Nasza szkoła” jest już znana i popularna w szkołach.

Oprócz muzyki doskonale dostosowanej do możliwości wykonawczych dzieci, cechują ją wartościowe, wychowawcze treści.

Teledysk z Piosenką Małego Patrioty można też zobaczyć na:

https://www.youtube.com/watch?v=s0U-nlDMc_aQ

Przyjemnego patriotycznego muzykowania!

„Piosenka Małego Patrioty” zamieszczona jest w „Szkolnym Śpiewniku Patriotycznym” wykonanym w ramach projektu Cyfrowa szkoła Wielkopolsk@ 2020 przy współpracy firm Sztuka Uczenia i Learnetic S.A.

Learnetic
Každy uczy się inaczej

Rozwijanie potencjału umiejętności społecznych i budowanie klasowej wspólnoty

Umiejętności społeczne są niezbędnym warunkiem funkcjonowania w dzisiejszym świecie, dlatego wraz z osobistymi i uczenia się stanowią jedną z głównych kompetencji kluczowych. Zawszy były i będą istotne, wszak „człowiek istota społeczna”¹, jednak dziś dotkliwie dokuca nam ich niedobór, zwłaszcza w naszym, polskim społeczeństwie. Mamy coraz więcej kontaktów, ale o luźnym charakterze, nawiązywanych na krótko dla doraźnych celów, a nie dla budowania długotrwałych więzi. Jesteśmy coraz bardziej samotni, wyalienowani, a jednocześnie tęsknimy za drugim człowiekiem, za rozmową, pomocą, bliskością, współbyciem. Zwłaszcza dziś w okresie izolacji spowodowanej pandemią.

Świat gwałtownie się zmienia, a niepewność z tym związana wymaga przygotowania młodych ludzi do podejmowania wspólnych działań w skali lokalnej czy globalnej, by poprawić jakość życia każdego człowieka i całych społeczeństw, dlatego „współdziałanie ludzi, ich współzależność w wymiarze globalnym, narodowym, organizacyjnym, wspólnotowym, rodzinnym, na poziomie interpersonalnym staje się jednym z priorytetowych celów naszych czasów. Zrozumienie natury współzależności staje się warunkiem podnoszenia jakości współczesnych cywilizacji”².

Do życia społecznego przygotowujemy się od urodzenia, w domu rodzinnym, przedszkolu, a przede wszystkim w szkole. To w niej powinny kształtować się kompetencje społeczne w codziennej aktywności w oparciu o doświadczenia w relacjach z innymi.

Warunkiem komunikacji posiadającej moc budowania wspólnotowych więzi są: akceptacja, empatia, tolerancja, zaufanie, wzajemne otwarcie i zaangażowanie, wspólne przeżywanie oraz poczucie bycia razem. Dbając o te aspekty, w otwartym dialogu można kształcić ludzi, którzy będą zdolni nie tylko rozumieć siebie i otaczający świat, ale także

będą potrafili projektować siebie i przyczyniać się własną aktywnością do kreowania nowej rzeczywistości³.

Budowanie społecznych więzi jest procesem, któremu sprzyjają zadania o charakterze problemowym⁴, a nie zadania odtwórcze. Dlatego wszelkiego rodzaju projekty klasowe i zadania otwarte prowokujące do dyskusji, wymiany doświadczeń i wspólnego podejmowania różnych aktywności sprzyjają tworzeniu klasowej wspólnoty. Chris Watkins wskazuje na trzy elementy tego procesu:

1. Klasy jako wspólnoty, gdzie nauczyciel buduje poczucie wspólnoty, w którą uczniowie są aktywnie zaangażowani i mają szansę kształtować własne sposoby organizacji pracy.
2. Klasy jako wspólnoty uczących się, gdzie w centrum znajduje się uczenie się (bardziej niż nauczanie), gdzie kładzie się nacisk na uczniów generujących własne pytania, na wysoki poziom interakcji między uczniami i ich zaangażowania.
3. Klasy jako wspólnoty uczenia się, w których nacisk kładziony jest na aktywne tworzenie wiedzy przez wszystkich zainteresowanych, w tym także nauczyciela.⁵

W klasowych wspólnotach występuje wiele rodzajów uczenia się zespołowego i grupowego od rówieśników czy z rówieśnikami (wspólne uczenie się), w parach (tutoring rówieśniczy), a nawet uczenia się w grupach mieszanych wiekowo (cross-age tutoring⁶). Uczniowie sami dla siebie stają się nauczycielami i uczą się od rówieśników (obserwacja wykonania czegoś przez kolegę z ławki), z pomocą rówieśników (kolega występuje w roli tutora) oraz razem z rówieśnikami (wspólne wykonanie zadania)⁷.

Specyfikę tzw. wspólnego uczenia się uczniów oraz tutoringu omawia Anna Brzezińska:

1. Wspólne uczenie się:
  - kontakty uczniów oparte są na relacjach poziomych – wzajemność,

- uczniów cechuje podobny poziom kompetencji w obszarze związanym z rozwiązywaniem problemów,
- uczniowie pracują razem w parach lub w małych grupach,
- relacja uczniów ma charakter „równi sobie”,
- uczniowie zachęceni są przez nauczyciela do wymiany swoich zasobów i dzielenia się tym, co wiedzą, umieją, posiadają.

2. Tutoring rówieśniczy:

- kontakty uczniów oparte są na relacjach pionowych – dopełnianie się,
- uczniów cechuje różny poziom kompetencji w obszarze związanym z rozwiązywaniem problemem,
- uczniowie pracują w parach,
- relacja uczniów ma charakter „ekspert-novicjusz”,
- uczniowie bardziej kompetentni udzielają instrukcji i pomocy uczniom mniej kompetentnym wspomagani w tym działaniu przez nauczyciela czyli wymaganiom towarzyszy wsparcie⁸.

Zatem cel zajęć i rodzaj podjętego zadania determinują w pewnym stopniu jaką formę pracy przyjmujemy.

By tworzyć klasową wspólnotę wraz ze swymi uczniami nauczyciele powinni tworzyć ku temu warunki organizując przestrzeń dla autonomicznych działań uczniów, oferując problemowe zadania do wyboru oraz stanowić dla dzieci wzór do naśladowania (zgodnie z koncepcją uczenia się społecznego Alberta Bandury⁹). By pokazać uczniom w jaki sposób współistnieć z innymi:

- bądź ciekaw, w jaki sposób dziecko postrzege siebie samego (kim uważa, że jest);
- bądź w pełni świadomy tego, w jaki sposób nasze działania i wypowiedzi wpływają na samopostreganie się dziecka, a tym samym na jego poczucie własnej wartości i kompetencji;
- okazuj każdemu dziecku szczerą ciepło i szacunek jako do kogoś wyjątkowego;

¹ E. Aronson: *Człowiek istota społeczna*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001.

² D.W. Johnson, R.T. Johnson: *Cooperation and Competition: Theory and Research*, tłumaczenie własne, Second Printing, Interaction Book Company, Minnesota 1989, s. 167.

³ A. Sajdak (red.): *Porozumiewanie się w szkole na rzecz tworzenia edukacyjnej wspólnoty*. Kraków 2005, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 8.

⁴ D.W. Johnson, R.T. Johnson: *Cooperation and Competition: Theory and Research*, University of Minnesota 1989, Interaction Book Company, tłumaczenie własne, s. 75-76.

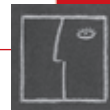
⁵ C. Watkins: *Classroom and learning communities: a review of research*, London „Review of Education”, 3(1): s. 47-64, [w:] B. Lucas, G. Claxton, New Kinds of Smart. How the science of learnable intelligence is changing education, tłumaczenie własne, Open University Press, Glasgow 2012, s. 118-119.

⁶ D.N. Perkins: *Making learning whole. How seven principles of teaching can transform education*. San Francisco 2009, Jossey-Bass, tłumaczenie własne, s. 185-189.

⁷ A.I. Brzezińska: *Nauczyciel jako organizator społecznego środowiska uczenia się*. /w:/ E. Filipiak (red.), *Rozwijanie zdolności uczenia się. Wybrane konteksty i problemy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2008, s. 50.

⁸ A.I. Brzezińska: *Nauczyciel jako organizator społecznego środowiska uczenia się*. /w:/ E. Filipiak (red.), *Rozwijanie zdolności uczenia się. Wybrane konteksty i problemy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2008, s. 50-51.

⁹ A. Bandura: *Teoria społecznego uczenia się*. Tłumaczenie J. Kowalczevska i J. Radzicki, Warszawa 2007, Wydawnictwo Naukowe PWN.

- pokazuj dziecku, że może popełniać błędy w sytuacjach społecznych i nadal być kochane i cenione;
- pomagaj rozwijać samoświadomość i świadomość tego, jak jego zachowanie wpływa na inne osoby;
- pomóż mu zrozumieć, że emocje mogą zmieniać formę i natężenie w związku z wieloma różnymi czynnikami i że jest to zupełnie normalne, ale nie powinno stanowić nadmiernie przytłaczającego lub przerażającego doświadczenia.¹⁰

Wiele takich i innych przykładów podmiotowego współistnienia z uczniami w społecznej przestrzeni klasy i szkoły znajduje się w książkach m.in. Pernille Ripp¹¹, Mikołaja Marcelli¹², Ewy Radanowicz¹³ czy Anny Szulc¹⁴.

Dziś, w obliczu pandemii, wszyscy czujemy się nieco zagubieni. Uczymy się na bieżąco jak uczyć się i żyć wspólnie pomimo izolacji. Ogromne wyzwania stają przed nauczycielami, którzy rozliczani z realizacji podstawy programowej próbują pogodzić wymagania systemu, oczekiwania rodziców, potrzeby uczniów i swoje własne. Czas ten wyzwolił ogromną aktywność różnych grup społecznych w sieci. Ludzie dzielą się swoimi talentami, próbują robić coś wspólnie, być w kontakcie chociaż poprzez ekrany, a nauczyciele dzielą się swoimi troskami oraz sposobami na zdalne nauczanie. Codziennie mogą brać udział w kilku webinarach czy konferencjach on-line spotykając się ze sobą i z ciekawymi ludźmi, którzy bezinteresownie wspierają się nawzajem w trosce o dziecko.

EDU-klastery, Superbelfrzy, EduAkcja i wiele, wiele innych facebookowych grup próbuje zaspokoić nowe potrzeby nauczycieli, rodziców, uczniów pozostających od tygodni w swoich domach. Powstała nawet publikacja pod redakcją prof. Jacka Pyżalskiego pt. *Edukacja w czasach pandemii*, w której autorzy dzielą się pomysłami na szkołę zdalną. Wskazują na rozwiązania, które mogą inspirować nauczycieli do tego, jak pracować z uczniem zdalnie oraz jak utrzymać i ulepszać relacje z nim i z klasową wspólnotą:

- Powracamy w komunikacji z uczniami do wspólnych doświadczeń sprzed pandemii. Pokazujemy zdjęcia lub filmy z pracy w klasie

lub wycieczek czy imprez szkolnych. Dyskutujemy o tym.

- Przypominajmy uczniom pozytywne doświadczenia – przywołujemy coś, co wykonali, osiągnęli, powracamy do sytuacji, kiedy komuś pomogli, coś wymyślili. Takie komunikaty są bardzo uczniom potrzebne – pokazują one ciągłość naszych relacji.
- Pokazujemy uczniom fragment naszej codzienności, np. filmik z naszym zwierzęciem czy własne zdjęcie zrobione podczas gotowania lub przekopywania ogródka. To podtrzymuje więzi, ale też budzi pozytywne emocje i pokazuje, że życie toczy się dalej, nawet w obecnej, trudnej dla wszystkich sytuacji. O to samo możemy poprosić uczniów, podsuwając im jednak kilka konkretnych tematów, tak żeby każdy miał szansę coś wysłać.
- Bądźmy dla uczniów dobrym przykładem, pokażmy, jak dbać o siebie, przebywając w izolacji. Podzielmy się z uczniami radami, wskażmy, co zrobić (i co my robimy), żeby się lepiej czuć.
- Dbajmy o to, by komunikacja z uczniami była pełna humoru. Śmiech jest uczniom (i nam też) obecnie bardzo potrzebny. Humor (ale nie sarkazm) buduje relacje i pozytywny stan emocjonalny¹⁵.

Musimy pamiętać, że uczniom najbardziej brakuje kontaktów z kolegami i koleżankami, a nauczyciel może te kontakty inicjować i organizować wykorzystując nowoczesne technologie.

„Ważne jest, żeby obecna sytuacja, która modyfikuje, ogranicza i utrudnia podtrzymywanie więzi i komunikację w grupie rówieśniczej oraz stanowi zagrożenie dla relacji i poczucia wspólnoty w klasie, uczyniła jak najmniej szkody. Ujmując jednak rzecz w sposób pozytywny, można powiedzieć, że najistotniejsze jest, abyśmy potrafili, korzystając z dostępnych narzędzi i sposobów, integrować uczniów. Powinniśmy stwarzać takie możliwości i warunki, które sprzyjają podtrzymywaniu poczucia przynależności uczniów do zespołu klasowego i sprawiają, że nadal współpracują oni ze sobą, wspierają innych oraz siebie nawzajem. Wielu narzędzi, które mieliśmy w rękach w ramach tradycyjnej edukacji, obecnie już nie mamy.”¹⁶

Realizacja podstawy programowej nie jest w obecnej sytuacji najważniejsza, choć niewątpliwie istotna z punktu widzenia nadzoru pedagogicznego. Ważniejsze jest jednak dbanie o dobrostan uczniów, o ich kondycję psychiczną, która obniża się w sytuacji izolacji społecznej. Nauczyciel może i powinien sposób pracy i oddać część swojej odpowiedzialności uczniom. Mogą oni pracować w parach lub małych zespołach on-line i przygotowywać materiały, zajęcia dla swoich koleżanek i kolegów prezentując je na webinarach czy w prezentacjach. Można też pokusić się o zdobycie kontaktu do uczniów z innej szkoły w kraju, a nawet za granicą i współpracować ucząc się nawzajem od siebie i ze sobą realizując wspólny projekt, przysyłając ciekawe informacje czy zadania.

Pamiętajmy też o rodzicach, oni również martwią się o przyszłość swoich dzieci i niejednokrotnie „wracają” do szkoły ucząc się wraz z nimi i kontrolując przebieg zdalnego nauczania. Warto ich zwolnić z tego obowiązku zawierając z nimi kontrakt, że to nie oni są nauczycielami i nie muszą „przerabiać” z dziećmi kolejnych partii materiału. Mogą je oczywiście inspirować i pomagać, ale ich rolą jest dbałość o spokój psychiczny dziecka. Warto im przekazać nasze oczekiwania, poznać ich. Być dla siebie partnerem w towarzyszeniu dziecku w procesie uczenia się. Przecież naszym zadaniem jest przede wszystkim nauczyć dzieci uczenia się, a nie wyręczać ich w realizacji niewiele znaczących zadań wykonywanych na potrzeby również niewiele znaczących ocen. Nie wiemy ile potrwa ten stan izolacji, ale niewątpliwie wiele się zmieni. Jest szansa na to, by zmieniła się szkoła. By zmieniły się wymagania stawiane uczniom, sposób pracy z nimi, wzajemne relacje. Wymaga to większego zaufania do siebie nawzajem, lepszej znajomości swoich potrzeb i możliwości oraz spojrzenia dalej i szerzej na cele, jaki dzisiejsza edukacja ma służyć. Chcemy wykształcić i wychować samodzielnych ludzi, którzy mają swój system wartości oparty na tych uniwersalnych Dobra, Prawdy i Piękna, potrafią odważnie i kreatywnie działać, krytycznie myśleć i udźwigną ciężar zmiany świata, jaki im zostawiamy, na lepszy.

¹⁰ D.M. Plummer: *Jak kształtować umiejętności społeczne. Gry i zabawy grupowe dla dzieci od lat pięciu do jedenastu*, Wyd. Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2012, s. 43.

¹¹ P. Ripp: *Uczyć (się) z pasją. Jak sprawić, by uczenie (się) było fascynującą podróżą*, Wyd. Dobra Literatura, Słupsk 2017.

¹² M. Marcella: *Jak nie spieprzyć życia swojemu dziecku? Wszystko, co możemy zrobić, aby edukacja miała sens*, Wydawnictwo MUZA, Warszawa 2020.

¹³ E. Radanowicz: *W szkole wcale nie chodzi o szkołę*, Wydawnictwo Sensor, 2020.

¹⁴ Anna Szulc: *Nowa szkoła. Zmianę edukacji warto zacząć przy tablicy*, Wydawnictwo Natuli 2019.

¹⁵ J. Pyżalski (red.): *Edukacja w czasach pandemii wirusa COVID-19. Z dystansem o tym, co robimy obecnie jako nauczyciele*, Warszawa, kwiecień 2020, wyd. EduAkcja, s. 31.

¹⁶ Tamże, s. 32.

Szkoła z ludzką twarzą

Z Mikołajem Marcelą rozmawia Andrzej Jabłoński

NzK:

Z jakiego elementarza się uczyłeś?

Szczerze mówiąc, nie pamiętam. Na pewnym etapie na pewno uczyłem się z „Elementarza” Marii Lorek – w końcu chodziłem do Prywatnej Szkoły „Elementarz”. Ale tak naprawdę nigdy nie przywiązywałem wagi do podręczników, rzadko kiedy nosiłem je ze sobą do szkoły, co zresztą było przyczyną wielu spięć mojego taty z wychowawczyniami w czasie wywiadówek. Jedyne podręcznik, jaki miło wspominam z całej mojej przygody z edukacją, a zarazem taki, do którego sięgam do dziś, to „Teorie literatury XX wieku” Anny Burzyńskiej i Michała Pawła Markowskiego. Ale to raczej książka dla studentów filologii polskiej i tych osób, które chciałyby na własną rękę zgłębić teorię literatury.

NzK:

Twoja ulubiona nauczycielka w klasie I-III.

Moja relacje z nauczycielkami i wychowawczyniami były skomplikowane... Na pewno ze szkoły podstawowej niezwykle miło wspominam Elżbietę Cebulę, moją nauczycielkę matematyki. Dzięki niej w tamtym czasie bardzo zainteresowałem się tym przedmiotem i rozwiązywanie zadań sprawiało mi niezwykłą przyjemność. To przerodziło się w mniejsze lub większe sukcesy, w tym w bycie finalistą Kangura. Z kolei w szkole średniej najbardziej wpłynęła na mnie moja nauczycielka języka polskiego – Krystyna Koziołek. Dzięki niej pokochałem literaturę i filozofię, dzięki niej ostatecznie poszedłem na Międzywydziałowe Indywidualne Studia Humanistyczne na Uniwersytecie Śląskim.

NzK:

Czy byłeś „grzecznym” uczniem?

Nie, zdecydowanie byłem jednym z tych najbardziej niegrzecznych. W każdym roku dostawałem co najmniej kilka, jeśli nie kilkanaście, uwag. Do rzadkości nie należały też nagany. Zarówno w szkole podstawowej i średniej, jak i na uniwersytecie byłem raczej enfant terrible. Pod tym względem do dziś niewiele się zmieniło – cały czas jestem niepokorny, lubię się buntować i robić na przekór oczekiwaniom, również w pracy. Ale przy tym cenię też osoby, które ocaliły w sobie zdolność do niepostu-

szeństwa i buntu. Sądzę, że w edukacji za dużo energii poświęcamy na to, by „wychowywać” i uczyć młodych ludzi właściwego zachowania, podczas gdy powinniśmy ją przeznaczyć na pielęgnowanie w nich ochoty do działania – nawet jeśli jest ono nie po naszej myśli. Bo właśnie z takich działań biorą się rewolucyjne pomysły i wynalazki.

NzK:

Co stanowiło dla Ciebie największą przyjemność, a co zło konieczne podczas zajęć w szkole?

Złem koniecznym było uczenie się tego, co mnie nie interesowało. Szczerze mówiąc, próbowałem ograniczyć szkody do minimum, dlatego zadania domowe na ogół odpisywałem od kolegów lub koleżanek na przerwach, do sprawdzianów przygotowywałem się w ostatniej chwili. A największą przyjemność sprawiało mi uczenie się tego, co mnie ciekawiło – przede wszystkim matematyki, potem czytanie literatury i filozofii. Bardzo też lubiłem grać w RPG z kolegami – zdarzało nam się to robić nie tylko na przerwach, ale także na lekcjach.

NzK:

Robieś psikusy?

Nie wiem, czy nazwałbym to psikusami, ale lubiłem robić rozmaite żarty. Pamiętam, jak raz przez 45 minut razem z czterema kolegami wynosiliśmy telewizor z sali lekcyjnej do sekretariatu, który był od niej oddalony o... 10 metrów. Oczywiście potem dostaliśmy wszyscy uwagę do dziennika. Byłem też osobą, która często w czasie zajęć zbierała zamówienia od kolegów, co kupić ze sklepu niedaleko szkoły, następnie wychodziłem do niego w czasie lekcji i wracałem z zakupami, informując nauczycielkę, że zawartość siatek znalazłem w toalecie...

NzK:

Co czytałeś będąc małym chłopcem?

Paradoksalnie nie czytałem za wiele literatury dla dzieci. Znacznie bardziej interesowały mnie książki popularnonaukowe dotyczące właściwie wszystkiego – od kultury wikingów, do historii lotnictwa. Jako bardzo mały chłopiec ceniłem natomiast wiersze Brzechwy i Tuwima, co widać w mojej serii vege kryminałów dla dzieci w każdym wieku „Best Seler i zagadka

znikających warzyw” oraz „Best Seler i tajemnica rodu Kokosów”.

NzK:

Twój ulubiony bohater filmowy z tamtego czasu?

Filmy uwielbiałem i oglądałem je w dużej ilości, również seriale na „Cartoon Network”. Ale moim ulubionym bohaterem filmowym był chyba w tamtym czasie Casper z filmu „Casper. Przyjazny duszek”.

NzK:

Recepta na „Szkołę z klasą”.

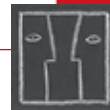
Atmosfera zaufania i wsparcia oraz przyjaźni między nauczycielami i uczniami. Nie jestem zwolennikiem tradycyjnego modelu szkoły, o czym sporo pisałem w „Jak nie spieprzyć życia swojemu dziecku”. Zamiast o „szkole z klasą” wolę mówić o „szkole z ludzką twarzą”. Taka szkoła maksymalnie ogranicza znaczenie ocen i testów, nie przywiązuje wagi do egzaminów, nie zadaje zadań domowych. Skupia się za to na rozwoju potencjału uczniów i zapewnia im pomoc w tym niełatwym procesie. Przede wszystkim jednak traktuje uczniów podmiotowo i nie tylko respektuje ich prawa, ale obdarza ich prawem głosu również w decydowaniu o przyszłości szkoły. Dlatego jestem wielkim zwolennikiem edukacji demokratycznej i idei unschoolingu głoszonej przez Johna Holta.

NzK:

Co byś zrobił będąc ministrem edukacji?

Likwidowałbym podstawę programową i maturę – a przynajmniej w takiej formie jak obecnie. Z jednej strony podstawa programowa ogranicza autonomię nauczycieli i wpływa na to, jak wygląda nauka w szkole. Wszystko podporządkowane jest nie rozumieniu i rozbudzaniu ciekawości uczniów, lecz terminarzowi wyznaczonemu przez podstawę programową. Z drugiej strony matura sprawia, że przez całą szkołę średnią nauczyciele i uczniowie nie myślą o uczeniu (się) – skupiają się wyłącznie na przygotowaniu do egzaminu, którego zakres z poszczególnych przedmiotów jest całkowicie oderwany od naszej rzeczywistości i wyzwań, jakie stawia przed uczniami XXI wiek. Gdyby matura była egzaminem ukierunkowanym na rozwiązywanie realnych problemów lub

prezentującym zdolność kreatywnego i krytycznego myślenia oraz komunikacji, zamiast zdolność do zapamiętania dużej ilości absurdalnych informacji, wtedy miałyby sens. Obecnie nie ma. W „Jak nie spieprzyć życia swojemu dziecku” za Johnem Holtem porównują uczniów w szkole do drzewek bonsai. Mogą się wydawać „pięknymi produktami” wychodzących ze szkolnej linii produkcyjnej, ale w rzeczywistości są właśnie drzewkami bonsai – nie bujnymi drzewami w stanie rozkwitu, ale skarlałymi drzewkami doniczkowymi z przyciętymi gałęziami. Zmuszając wszystkich uczniów do uczenia się tego samego i sprawdzając ich wiedzę w taki sam sposób w czasie standaryzowanego egzaminu, nie pozwalamy im na rozwijanie ich talentów i potencjałów. To straszna strata i dla młodych ludzi i dla nas jako społeczeństwa.

NzK

Dlaczego demokracja powinna zaczynać się w szkole? Tak brzmi jeden z Twoich podrozdziałów najnowszej książki dla dorosłych „Jak nie spieprzyć życia swojemu dziecku”. Pytamy o ten wątek, gdyż niniejszy numer „Nauczyciela z klasą” dotyczy realizacji projektu „Skrzynki marzeń młodych obywateli” realizowany w ramach programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich.

Tak, według mnie demokracja powinna się zaczynać w szkole między innymi od tego, że uczniowie posiadaliby prawo do autentycznego decydowania o tym, na jakich zasadach funkcjonuje szkoła. Obecnie panuje – dość dziwne dla mnie przekonanie – że uczniowie nie mogą mieć wpływu na takie rozwiązania, jak system ocen czy formy sprawdzania ich wiedzy, bo próbowaliby zrobić wszystko, by nic nie musieć robić w szkole. Mogę się zgodzić, że próbowaliby odejść od obecnych rozwiązań, bo są po prostu złe i oni świetnie o tym wiedzą. Niestety szkoła nie przygotowuje ich do życia w demokracji, nie zachęca do brania odpowiedzialności i podejmowania rozmaitych inicjatyw. Nie zaprasza też do aktywnego udziału w debatach. Zamiast tego w większości przypadków uczymy młodych ludzi w czasie 12 najważniejszych lat ich edukacji bierności, uległości i myślenia w kluczu. Wszelkie przejawy niesubordynacji karzemy i uważamy za naganne. Kreatywne i wykraczające poza klucz odpowiedzi często spotykają się z ostrą krytyką nauczycieli. Oczywiście nie wszystkich, bo jest bardzo duża grupa znakomych pedagogów, którzy nie postrzegają

swojej roli jako nadzorowania edukacji – widzą siebie raczej jako towarzyszy uczniów w ich niełatwej edukacyjnej podróży. Oni też najczęściej traktują młodych ludzi jako partnerów i pozwalają im działać, dają także prawo do decydowania w wielu kwestiach. Tak powinno właśnie wyglądać szkolne przygotowanie do życia w demokracji.

NzK:

Co cię najbardziej inspiruje podczas pisania książek?

Różnie. W przypadku „Jak nie spieprzyć życia swojemu dziecku” to były rozmowy z uczniami w czasie warsztatów pisarskich w Pałacu Młodzieży w Katowicach. Zamiast uczyć się pisać, zaczęliśmy prowadzić terapeutyczne spotkania skupiające się na problemach uczniów szkół podstawowych i średnich. Okazało się, że nauka jest dla nich pełna rozczarowań i traum, ale przede wszystkim niezwykle ich stresuje. To był impuls do napisania książki na temat, który od dawna mnie fascynował – w końcu na co dzień jestem nauczycielem akademickim. Z kolei w przypadku serii o Best Selerze niewątpliwie inspiracją były moje doświadczenia związane z zrzucaniem nadwagi. W latach 2010-2012 schudłem 70 kg, między innymi dzięki temu, że zacząłem sobie sam gotować, a podstawą mojej diety stały się warzywa. Splaciłem mój dług wdzięczności wobec nich, czyniąc je bohaterami moich książek dla dzieci!

NzK:

Jak dzieci reagują na spotkaniach autorskich z Tobą?

Uwielbiam się z nimi spotkać, bo nie jeszcze nie boją się zadawać pytań. Interesuje je wszystko – zaczynając od moich książek, a na moim życiu prywatnym kończąc. Mają też mnóstwo pomysłów na to, w którą stronę powinienem podążać z serią o Best Selerze. Pamiętam jak uczniowie Szkoły Społecznej w Bytomiu rozmawiali ze mną przez niemal godzinę o swoich koncepcjach na kolejne vege kryminały. Smutne natomiast jest to, że młodzi ludzie w kolejnych latach szkoły tracą to wszystko – coraz rzadziej pytają, mają też coraz mniej kreatywnych pomysłów. To pokazuje, jak wielkim problemem jest obecny model edukacji.

NzK:

Opowiedz o swojej najnowszej książce dla dorosłych: „Jak nie spieprzyć życia swojemu dziecku”.

To poradnik, który w pierwszej kolejności adresuję do rodziców. Sądzę, że oni są tą grupą, która może i powinna działać natychmiast. Wiele też od nich zależy – wiem o tym z autopsji, bo decydujący wpływ na moją edukację mieli właśnie rodzice. Ufali mi, wspierali mnie, prowadzili ze mną dialog, nigdy nie pytali o oceny albo o to, czy odrobiłem zadanie domowe. Za to zawsze pomagali mi w realizacji najbardziej szalonych pomysłów. Niestety wielu rodziców nie zdaje sobie sprawy, jak bardzo mogą pomóc swoim dzieciom, rezygnując z kontroli i nie stawiając wysokich wymogów, jeśli chodzi o wyniki w szkole, a zamiast tego po prostu akceptując je takimi, jakimi są. Ale to również książka dla nauczycieli. Wielu z nich czuje, że coś nie gra w czasie ich lekcji, że taka edukacja nie ma sensu, nie wiedzą jednak, jak to zmienić. W „Jak nie spieprzyć życia swojemu dziecku” piszę o wielu innowacyjnych rozwiązaniach w edukacji, które z powodzeniem stosowane są zarówno w Polsce, jak i na świecie. Opieram się także na moich wieloletnich doświadczeniach w pracy zarówno ze studentami, jak i uczniami szkół podstawowych i średnich. Ale to nie wszystko. Olga Tokarczuk w swojej mowie noblowskiej zwróciła uwagę na to, że myślimy i postrzegamy świat poprzez opowieści i narracje. Dla mnie jako dla literaturoznawcy to oczywiste i pewnie dlatego skupiłem się w tej książce na przedstawieniu innej opowieści o edukacji, która ma nas wszystkich zachęcić do innego myślenia o roli, jaką powinna spełniać szkoła w XXI wieku. Im częściej będziemy ją powtarzać, tym większa szansa, że naprawdę zmienimy swoje podejście do edukacji. A wobec katastrofy edukacyjnej, o której od lat mówi między innymi Ken Robinson i którą dzisiaj dostrzegamy z całą mocą, gdy Polska jest na drugim miejscu w Europie, jeśli chodzi o depresję i liczbę samobójstw wśród młodzieży, to ważniejsze niż kiedykolwiek wcześniej.

NzK:

Dziękuję za rozmowę.

Książka
wydana przez
Wydawnictwo
Muza

Dlaczego szkoła robi z uczniów nieszczęśliwe drzewka bonsai?

Czytaliście *Opowiadania bizarne* Olgi Tokarczuk? W jednym z moich ulubionych tekstów w tym zbiorze, czyli w *Górze wszystkich świętych*, narratorką jest twórczyni Testu Tendencji Rozwojowych. Ów test w sposób niemal niezawodny pozwala przewidzieć, kim dane dziecko zostanie w przyszłości. Można więc powiedzieć, że to Święty Graal HR, czyli *human resources*. Jak działa? Narratorka mówi o nim tak: „Wiemy już dziś, że człowiek rodzi się jako bomba różnych potencjałów i czas dorastania nie jest wcale wzbogacaniem i uczeniem się, ale raczej eliminacją kolejnych możliwości. W końcu z dzikiej bujnej rośliny stajemy się czymś w rodzaju bonsai – skarłatą, przyszyżoną i sztywną miniaturą możliwych siebie”.

Co ciekawe, również wspomniany już John Holt w *Zamiast edukacji* porównuje kształcenie w obecnym systemie do uprawy drzewek bonsai. I – jak to on – zwraca przy tym uwagę na cały dramat procesu kształcenia: „Japońscy ogrodnicy na przestrzeni wielu stuleci nauczyli się pielęgnować drzewa w taki sposób – zaciśkając ich korzenie, przycinając gałęzie, ograniczając zasoby wody, powietrza i słońca – by żyły, i to żyły długo, lecz wyłącznie pod postacią powyginanych, skurczonych miniatur samych siebie. Takie drzewka mogą się nam podobać lub nie, czy możemy się jednak dowiedzieć z nich czegoś o prawdziwej naturze drzew? (...) Ludzi można łatwo i o wiele poważniej niż drzewa zdeformować. Ludzie odczuwają tę deformację o wiele silniej niż drzewa – sprawia im ona ból. To jednak nie mówi nam niczego – bo nie może nam nic mówić – o ich naturze”.

Pomyślcie teraz o sobie; kim chcieliście być w dzieciństwie, a kim zostaliście? Kiedy rozmawiam ze swoimi podopiecznymi, często już w szkole podstawowej rozważają swoją przyszłość zawodową i rozmyślają o zarabianiu pieniędzy. Coraz częściej dotyczy to nawet przedszkolaków, które na spotkaniach autorskich często już na samym początku pytają, ile zarabia pisarz i czy w ogóle warto nim być. Dzieci boją się dziś podążać za marzeniami i pasjami. Stać się dziką, bujną rośliną, która wzrasta, rozwija swoje talenty i potencjał. Cemu tak jest? Zastanówcie się, ile razy wy słyszeliście od swoich rodziców, że to w pierwszej kolejności dobre oceny i wyniki w nauce, a nie podążanie za waszymi pasjami, zapewnią wam świetną pracę i świetlaną przyszłość. **Czy było warto? Tak, jeśli jesteście szczęśliwi. To**

najprawdopodobniej oznacza, że życie w zgodzie z własną naturą. Gorzej, jeśli każdego dnia odczuwacie żal, że musicie poświęcić to, co kochaliście robić, dla świadectwa z paskiem. Że staliście się drzewkiem bonsai.

Co zatem możecie zrobić, by waszych dzieci nie dopadło edukacyjne ogrodnictwo?

- **Pozwolić im nie tylko rozwijać swoje talenty i zainteresowania, ale – jeśli wyrażą taką chęć – całkowicie się im poświęcić:** i to nawet gdy wydają się one bez przyszłości zawodowej, niezależnie od tego, czy jest to gra na instrumencie, uprawianie sportu, czy taniec lub rysowanie.
- **Pozwolić im decydować nie tylko o swoim życiu, ale też o środowisku, w którym spędzają dużą część dnia:** życie w zgodzie z własną naturą wymaga podejmowania decyzji i asertywności, a to umiejętności, które rzadko pozwalamy rozwijać młodym ludziom. Co ciekawe, **wszyscy wymagamy asertywności od dorosłych, więc kiedy niby mają się jej nauczyć jeśli nie w domu i szkole?**
- **Pozwolić interesować się dosłownie wszystkim i akurat w tej kwestii nie zmuszać do wyboru.** Wróć raz jeszcze do waszych oczekiwań względem ocen i świadectw, bo to one najczęściej są przyczyną największych problemów. Znam bardzo wielu młodych ludzi, którzy z powodzeniem mogliby rozwijać swoje pasje i wyjątkowe talenty, ale paraliżuje ich presja dobrych wyników w szkole. Są też tacy uczniowie i uczennice, którzy chcieliby przeznaczyć swój czas zarówno na naukę matematyki czy biologii, jaki na rozwijanie wiedzy z zakresu literatury czy sztuki, ale od swoich rodziców otrzymują komunikat, że nie warto zajmować się tym drugim, bo „z czego będą żyć przyszłości?”. Ewentualnie mogą zająć się sztuką, pod warunkiem że nie wpłynie ona na oceny z biologii lub matematyki. Ale czy to naprawdę ma sens? I czy to na pewno wy powinniście mówić dzieciom, co dla nich jest dobre? **Młodzi ludzie są różni i dlatego trzeba im dać wolny wybór i pozwolić samym decydować o swojej przyszłości.**
- **Pozwolić młodym ludziom popełniać błędy i wybierać kierunki rozwoju, z których nic najprawdopodobniej nie będzie:** uczyłem się poza szkołą tak wielu

rzeczy, że nie sposób zliczyć. Ostatecznie jednak wszystkie one złożyły się na to, kim jestem. I bardzo się cieszę, że bliżej mi do dziko rosnącego buku zwyczajnego niż ładnie przyszyżonego drzewka bonsai.

- **Pozwolić dzieciom korzystać z dzieciństwa** – ja wiem, „nauka to potęgi klucz”, więc trzeba ten klucz ofiarować nierzadko już dwulatkom. **Ale naprawdę, mimo swoich dobrych intencji nie przewidzicie kierunku rozwoju świata i tego, co najlepiej przygotuje wasze dzieci na wyzwania przyszłości.** I ważne, by wzięli to sobie do serca ci z was, którzy dokładnie planują czas przedszkolakom, a czasami nawet młodszymi szkrabom. Możecie oczywiście starać się zapewnić im możliwość korzystania z rozmaitych zajęć dodatkowych, ale nie życie w przekonaniu, że nauka dwóch języków obcych, śpiewu i tenisa ziemnego w wieku czterech lat uczyni z waszych dzieci geniuszy. Jeśli te zajęcia nie dadzą im radości i nie będą one zainteresowane tym, czego się uczą – nic z tego nie wyjdzie. Dlatego najlepiej pozwólcie dzieciom cieszyć się czasem wolnym, jak długo to możliwe.

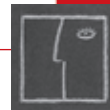
Artykuł pochodzi z książki *„Jak nie spieprzyć życia swojemu dziecku”*.

O autorze:

Pisarz, nauczyciel akademicki, autor tekstów piosenek. Doktor nauk humanistycznych, magister filologii polskiej i filozofii, absolwent

Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych Uniwersytetu Śląskiego. Wicedyrektor kierunków: sztuka pisania, filologia klasyczna i mediteranistyka na Uniwersytecie Śląskim, na którym pracuje ze studentami sztuk pisania, filologii polskiej oraz projektowania gier i przestrzeni wirtualnej. Tutor w rozmaitych programach edukacyjnych i promotor innowacyjnych metod uczenia. Nauczyciel mianowany, od lat prowadzi warsztaty pisarskie dla dzieci i młodzieży oraz warsztaty dydaktyczne dla nauczycieli. W pracy naukowej zajmuje się utopijną edukacją. Autor kilkudziesięciu artykułów naukowych oraz czterech powieści, w tym dwóch dla dzieci. Certyfikowany moderator procesu design thinking. Mieszka w Katowicach.

Marzena Kędra

Techniki nauczania Celestyna Freineta

Planowanie pracy – C. Freinet kładł nacisk na to, aby w treści planów nie było ogólnikowych haseł, ale konkretne projekty prac będące wytycznymi dla nauczyciela i uczniów. W oparciu o tygodniowy plan nauczyciela uczniowie wytyczają własne plany, wybierają swobodne tematy. Samodzielne decyzje podnoszą ich poczucie odpowiedzialności, co przekłada się na rzetelne wykonanie podjętego zadania. W pierwszej klasie planowanie powinno odbywać się codziennie, a na koniec zajęć należy omówić wykonane zadania. Pod każdym planem (powieszonym na ścianie lub tablicy) powinna znajdować się tabela ocen. Na koniec tygodnia uczniowie klasy drugiej i trzeciej prezentują wykonane prace, zdobyte informacje, referaty, wyniki doświadczeń i proponują sobie ocenę, którą nauczyciel podtrzymuje lub poprawia. Ocenę wpisują do swojej tabeli.

Narada klasowa – to klucz do organizacji samorządowego życia klasy, miejsce podejmowania wspólnych decyzji, organizacji pracy, planowania, realizowania oraz ewaluacji projektów. Narada klasowa jest ściśle związana z prawami i obowiązkami, jakie przysługują członkom każdej grupy oraz odpowiedzialnością. W czasie narady klasowej prowadzimy rozmowy „Co nowego?” i „Co słysząc?”, planujemy pracę, odczytujemy gazetkę wychowawczą, odwołujemy się cały czas do ustalonych reguł życia. W czasie narady klasowej podsumowujemy tygodniowy plan pracy i dokonujemy samooceny.

Gazetka wychowawcza – służy do swobodnego wyrażania sądów, opinii i życzeń dotyczących spraw związanych z życiem klasy. Zawiera hasła: dziękujemy, krytykujemy, proponujemy. Dzieci mają prawo i obowiązek wypowiadać się na temat zachowania swoich kolegów. Oceniają postępowanie innych, a informacje zapisują na kartce, którą podpisują swoim imieniem i nazwiskiem.

Reguły życia – pozwalają na regulację życia społecznego w grupie rówieśniczej, wynikają z potrzeb życia klasy i uznawanych wartości. W tworzeniu reguł uczestniczą aktywnie dzieci i dorośli. Powstają one w formie zapisu kolejnych punktów właściwego postępowania, często w momencie zaistnienia konkretnego zdarzenia w życiu danej grupy. Każda reguła życia jest podpisywana przez wszystkich uczniów. W tradycyjnej szkole reguły nazywane są kodeksem postępowania lub regulaminem zachowania i ustalone są na początku roku szkolnego. Reguły w ujęciu Freineta ustalone są w trakcie bieżących wydarzeń, w różnym czasie. Dotyczą spraw ważnych. Uczą odpowiedzialności i poczucia własnej wartości.

Swobodny tekst – technika ta jest wolna od narzucania tematu i formy wypowiedzi. Tekst może być inspirowany przeżyciami dziecka (np. po wycieczce, obejrzanym spektaklu, przeżytym doświadczeniu). Wyróżniamy swobodny tekst mówiony i pisany. W pracy ze swobodnym tekstem pisany wyróżniamy następujące etapy:

- pisanie,
- czytanie i wybór tekstów w grupach,
- prezentacja wybranych tekstów,
- głosowanie i wybór jednego tekstu,
- zapisanie tekstu na tablicy,
- wspólna poprawa pod względem ortograficznym, gramatycznym i stylistycznym,
- tekst wzbogacamy o nowe określenia, synonimy, metafory za zgodą autora,
- przepisanie poprawionego tekstu przez wszystkich uczniów.

Swobodny tekst stanowi punkt wyjścia do dalszych działań:

- malowania obrazów,
- tworzenia przedstawień teatralnych,
- prezentowania tekstów w formie utworów muzycznych,
- doświadczeń poszukujących,
- poszukiwań źródłowych.

Kontynuacją tej techniki jest gazetka uczniowska, klasowa lub szkolna, która zawiera zbiór swobodnych tekstów.

Budowanie „kompleksu zainteresowań” w pracy z dziećmi

Zasadniczą cechą „kompleksu zainteresowań” jest jego charakter badawczy, przy czym działania badawcze ukierunkowane są celowo tak, by znaleźć odpowiedzi na pytania dotyczące tematu, postawione przez dzieci. To sposób na rozwijanie wiedzy, umiejętności i sprawności intelektualnych, polegający na tym, że dziecko samo stawia pytania, samo szuka odpowiedzi i samo podejmuje decyzje dotyczące rodzaju wykonywanych działań. Dobrze opracowany „kompleks zainteresowań” angażuje intelekt oraz emocje dzieci, musi zawierać określone cechy: dziecięcą inicjatywę, podejmowanie decyzji przez dzieci oraz ich zaangażowanie. Wówczas będzie wspólną przygodą nauczyciela i jego uczniów. Zasady organizacyjne pracy nad „kompleksem zainteresowań”:

- Czas trwania zależy od tempa realizacji zagadnienia.
- Temat wybrany przez dzieci, cele „kompleksu zainteresowań” spójne z treściami programu.
- Nauczyciel wspólnie z dziećmi przygotowuje mapę myśli, w celu ustalenia, co dzieci wiedzą. Następnie organizuje pracę tak, aby dzieci

poznały nowe treści zgodne z programem nauczania.

- Dzieci wybierają zadania, szukają odpowiedzi.
- Nauczyciel obserwuje aktywność badawczą dzieci.
- Uczniowie zdobywają wiedzę poprzez szukanie odpowiedzi na pytania i aktywność badawczą.
- Materiały są przygotowane przez nauczyciela i dostępne dla dzieci.
- Zajęcia w terenie prowadzone są techniką „doświadczeń poszukujących” i stanowią istotny element zajęć.
- „Kompleks zainteresowań” obejmuje kształtowanie wszystkich umiejętności.
- Zajęcia koncentrują się na aktywności badawczej, szukaniu odpowiedzi na pytania przy wykorzystaniu materiałów. Nauczyciel pomaga w przyswojeniu treści w trakcie omówienia lub dyskusji.
- Aktywności, takie jak rysowanie, pisanie, konstruowanie, są bodźcem do przyswajania przez dzieci coraz bardziej złożonych pojęć i przyrostu wiedzy i umiejętności.

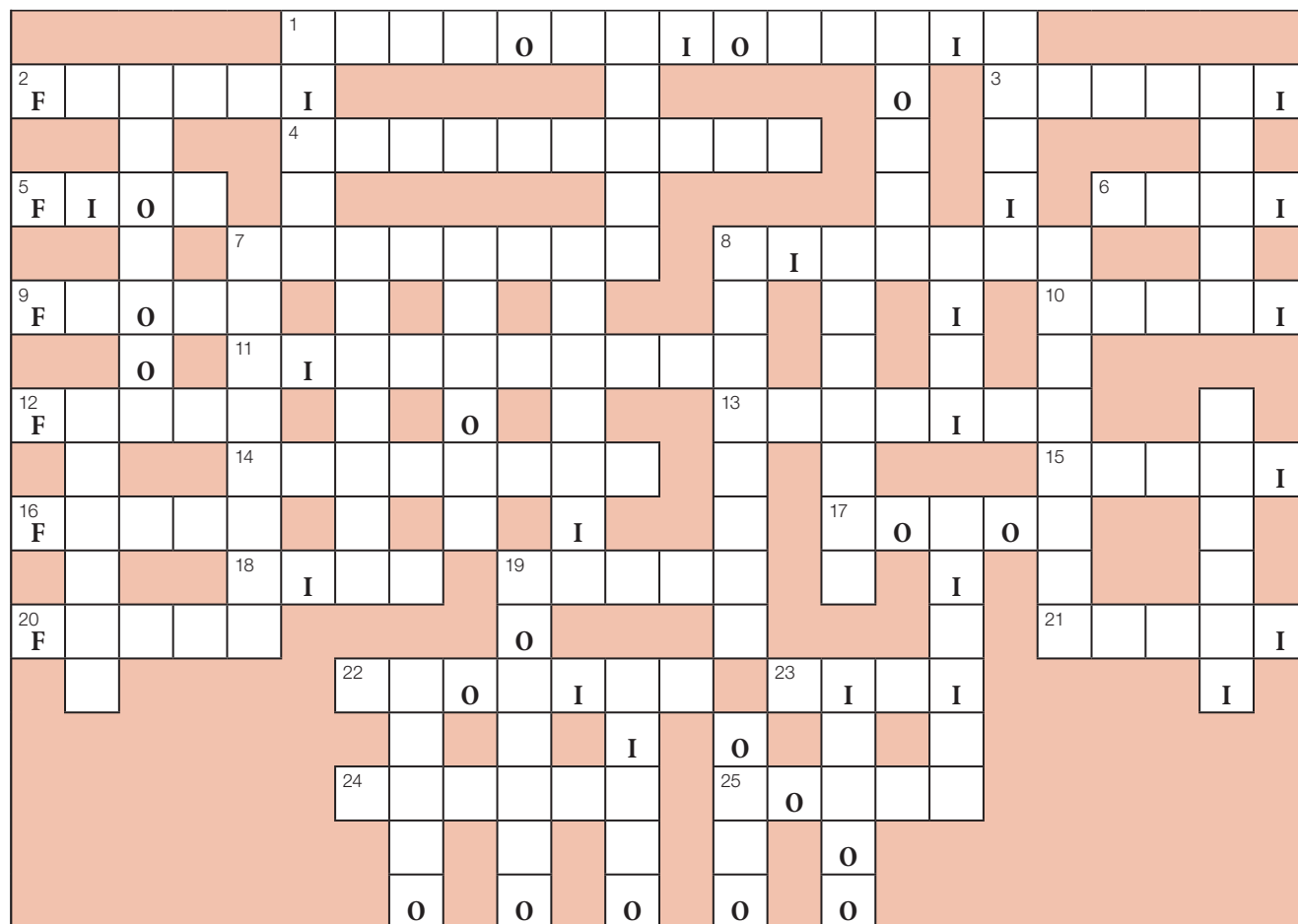
Doświadczenia poszukujące – dzieci cechuje spontaniczność działania, aktywność, chęć doświadczenia. Zadania, które proponuje nauczyciel, wykonują chętniej, jeśli zaakceptują je jako własne, jeśli staną się ich autorami lub współautorami. Do najskuteczniejszych czynności należą te, które rozwijają postawę badawczą, poszukującą, które stymulują ich myślenie twórcze. Temu celowi służą projekty i freinetowska technika pracy „doświadczenia poszukujące”. Jest to forma, dzięki której dziecko samodzielnie podejmuje działania. U dzieci w młodszym wieku jest to pierwszy etap w rozwijaniu ciekawości poznawczej i postawy badawczej. Dziecko poszukuje informacji w źródłach, analizuje, projektuje, wnioskuje, uogólnia.

Fiszki autokorektywne – można wykorzystać w każdym momencie zajęć do samodzielnej pracy ucznia. Składają się one z dwóch kart: na jednej jest napisane zadanie z poleceniem (P), a na drugiej umieszczona jest poprawna odpowiedź (W). Po wykonaniu zadania uczeń ma obowiązek sprawdzenia go i ewentualnego poprawienia błędu. Zadania powinny być ułożone według rosnącego stopnia trudności. Dzięki pracy z fiszką autokorektywną dziecko uczy się samokontroli i samooceny, stwarza mu się możliwość indywidualnego toku pracy, podnoszenie osiągnięć, wyrównywanie braków, a co ważne uczeń pokonuje trudności w klimacie współpracy.

Krzyżówka

Wszystkie litery **F, I, O** zostały ujawnione.

Poziomo:

- 1) ocenianie
- 2) autor książki z punktu 4. zm. 1974 r.
- 3) mchy też do nich należą
- 4) najważniejsza książka pierwszoklasisty
- 5) przestarzałe i potocznie lok
- 6) hinduski strój Hinduski
- 7) „... z madonnami”
- 8) ładne jajo
- 9) statki jednej firmy lub „kasa”
- 10) podniosłe o rabinie
- 11) całe to pisanie, czytanie
- 12) miłośniczka
- 13) wyśnił ją biblijny Jakub aż do nieba
- 14) odrodzenie
- 15) słynna polska Pola
- 16) odpoczynek świąteczny Rzymianina i nie tylko
- 17) posąg, jeden z cudów świata
- 18) długi drządek bojowy
- 19) z muszli wprost na szyję
- 20) służyła pokojowi, choć niezdrowa
- 21) pojazd, ale bez śniegu ani rusz
- 22) np. Oslo
- 23) namiot Indianina
- 24) miła okazja
- 25) szpikulec, cierni

Pionowo w kolejności przypadkowej:

- trojański kapłan ukarany przez Apollina
- antenat
- otwór na dwór
- pomoc
- wiosenny kwiat
- sieć sprzedaży prasy, książek, filmów
- fruwanie
- rybne gody
- jedna z dwu u Tolkienu
- zszyją, co podejdzie pod igłę
- niebieskie widoczne na nocnym firmamencie
- statek, a wspaniały okres w dziejach kultury
- wulkan Kostaryki
- instrument z wieloma strunami
- dom za kołem podbiegunowym
- zasada, reguła, imię operowej kapłanki
- dla studentów to geometria wykreśla
- stan w Stanach
- miesiąc z drugiego półrocza
- wąsy, pejsy
- kapusta jak pączek
- „... Pana Boga”, słynna amerykańska powieść

JEDYNE NA WOLNYCH LICENCJACH

podręczniki z klasą

ETAP EDUKACYJNY: kształcenie zintegrowane

DOSTĘPNOŚĆ: podręczniki z dotacji, wersje cyfrowe na stronie, bezpłatne wersje interaktywne z ćwiczeniami

WIĘCEJ INFORMACJI: www.podrecznikizklasa.pl

www.elementarz.org

tel. (32) 252 79 38

NOWE, ALE SPRAWDZONE I DOBRZE ZNANE PODRĘCZNIKI DO EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

Marii Lorek, Moniki Zatorskiej, Agaty Ludwy, Lidii Wollman i Barbary Ochmańskiej

DOPUSZCZONE DO UŻYTKU SZKOLNEGO pod nr 884/1/2017

NAUCZANIE ZINTEGROWANE

Podręczniki powstałe na bazie materiałów na wolnych licencjach Creative Commons 3.0 udostępnionych przez MEN, wzbogacone zostały o stosowne do wieku treści literackie i polecenia. Edukacja przez sztukę i ekologia są ich istotnymi walorami.

MATEMATYKA

W całym cyklu matematyka została wydzielona w osobnych podręcznikach. Charakterystyczna jest tu dość często prezentowana wielość rozwiązań. W matematyce pojawiają się również elementy kodowania, których wraz z wiekiem dzieci jest coraz więcej.

ĆWICZENIA

Do całego cyklu nowe, atrakcyjne i kreatywne ćwiczenia przygotowała Maria Lorek. Nowością są ćwiczenia interaktywne dostępne z bezpłatnymi „Interaktywnymi podręcznikami z klasą”.

PROGRAM NAUCZANIA

Program „Na szlaku kreatywności” napisany przez Marzenę Kędrę uwzględnia najnowsze badania z zakresu neurodydaktyki i wieloaspektowego procesu uczenia.

INSPIRACJE: plastyczne, muzyczne i teatralne

Wyróżnikiem podręczników jest idea edukacji przez sztukę. Pomocą dla nauczycieli są dwa poradniki: Inspiracje plastyczne z instrukcjami działań z dziećmi oraz Inspiracje muzyczne z piosenkami, ich inscenizacjami, zabawami. Piosenki i działania plastyczne włączone są bezpośrednio w wersje interaktywne podręczników.

NOWOCZESNE NAUCZANIE

Podręczniki stawiają na kreatywność, rozwój ciekawości poznawczej, umiejętności uczenia się, myślenie naukowe oraz współpracę w grupach. Polecenia i zadania uruchamiają twórcze myślenie, zachęcają do eksperymentowania, samodzielnego wnioskowania i działania.

NOWOCZESNA OBUDOWA: metodyczna i dydaktyczna

Pracę nauczyciela wspomagają przewodniki metodyczne z aktywnymi linkami do dodatkowych materiałów, ćwiczeń, kart pracy.

ADAPTACJE dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Oprócz podstawowych wersji podręczników powstały adaptacje dla dzieci z trudnościami w nauce do pracy w klasach integracyjnych. Dostępne są również adaptacje dla dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, niedowidzących, niewidomych i niesłyszących. W przygotowaniu kompatybilne z nimi wersje interaktywne.

KAMPANIA SPOŁECZNA
edukacja
z klasą

PATRONAT HONOROWY

MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ

**Cała naprzód,
ku wirtualnej
przygodzie!**

- darmowe*
- interaktywne*
- na każdy czas*
- w szkole i w domu*
- na wolnych licencjach*
- dopuszczone do użytku szkolnego przez MEN*

www.edukacjazklasa.pl